

ประเทศไทย | พ.ศ. 2566

รายงานตัวชี้วัดการกำกับดูแล

การโยกย้ายถิ่นฐาน (MGIs)

ประเทศไทย

ความเห็นที่แสดงในเอกสารฉบับนี้เป็นของผู้เขียนและไม่จำเป็นต้องสะท้อนถึงมุมมองขององค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (ไอโอเอ็ม) คำเรียกและเนื้อหาต่าง ๆ ที่ใช้ในรายงานฉบับนี้ทั้งหมดไม่จำเป็นต้องแสดงถึงข้อคิดเห็นของไอโอเอ็ม เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของประเทศ ดินแดน เมือง พื้นที่ ผู้มีอำนาจหน้าที่ พรมแดนหรือเส้นแบ่งเขตแดนของประเทศ ดินแดน เมืองหรือพื้นที่ต่าง ๆ เหล่านั้น

องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (ไอโอเอ็ม) ยึดถือหลักการที่ว่า การโยกย้ายถิ่นฐานที่มีมนุษยธรรมและเป็นระเบียบเรียบร้อยจะเป็นประโยชน์กับผู้โยกย้ายถิ่นฐานและสังคม ในฐานะที่เป็นองค์การระหว่างประเทศ ไอโอเอ็มปฏิบัติงานร่วมกับประเทศภาคีต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือให้หน่วยงานพันธมิตรสามารถรับมือกับความท้าทายของการปฏิบัติงานด้านการโยกย้ายถิ่นฐาน สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ในการโยกย้ายถิ่นฐาน สนับสนุนให้มีพัฒนาการทางสังคมและเศรษฐกิจผ่านการโยกย้ายถิ่นฐาน และให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีของมนุษย์และสวัสดิภาพของผู้โยกย้ายถิ่นฐาน.

ในความพยายามตรวจสอบและยืนยันความถูกต้องข้อมูลในรายงานฉบับนี้ Economist Impact และองค์กรเครือข่ายไม่มีภาระทางกฎหมายหรือความรับผิดชอบใด ๆ สำหรับบุคคลผู้อ้างอิงข้อมูลจากรายงานฉบับนี้

ผู้จัดพิมพ์: องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน
17 route des Morillons
P.O. Box 17
1211 Geneva 19
Switzerland
โทร.: +41 22 717 9111
แฟกซ์: +41 22 798 6150
อีเมล: hq@iom.int
เว็บไซต์: www.iom.int

เอกสารฉบับนี้เผยแพร่โดยไม่ได้ผ่านการแปลงอย่างเป็นทางการจากหน่วยบริการการแปล (TRS Unit)

วิจัยและวิเคราะห์โดย

การอ้างอิง: องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (IOM), 2024. ตัวชี้วัดการจัดการการโยกย้ายถิ่นฐาน 2023 – ประเทศไทย IOM, เจนีวา

ISBN 978-92-9268-809-7 (PDF)

© IOM 2024

สงวนลิขสิทธิ์บางประการ รายงานนี้เผยแพร่ภายใต้ ใบอนุญาต Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 IGO License (CC BY-NC-ND 3.0 IGO).*

สำหรับรายละเอียดเพิ่มเติมโปรดดู ลิขสิทธิ์และข้อกำหนดการใช้งาน

สิ่งพิมพ์นี้ไม่ควรถูกนำไปใช้ เผยแพร่ หรือแจกจ่ายเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าหรือเพื่อผลตอบแทนทางการเงิน ยกเว้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการศึกษา เช่น บรรจุในตำราเรียน

โปรดส่งคำขอใช้ในเชิงพาณิชย์หรือสิทธิอื่นๆ และการอนุญาตไปที่ publications@iom.int.

* <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/igo/legalcode>

PUB2024/067/EL

ประเทศไทย | พ.ศ. 2566

รายงานตัวชี้วัดการกำกับดูแล
การโยกย้ายถิ่นฐาน (MGIs) :
ประเทศไทย

สารบัญ

วัตถุประสงค์ // 6

บทนำ // 7

กรอบแนวคิด // 9

ข้อค้นพบที่สำคัญ // 11

บทวิเคราะห์ในบริบทโควิด-19 // 26

ภาคผนวก // 28

แหล่งข้อมูลสำคัญ // 30

วัตถุประสงค์

รายงาน MGIs มีจุดประสงค์เพื่อสนับสนุนนโยบายการโยกย้ายถิ่นฐานที่มีการบริหารจัดการที่ดีโดยให้ความช่วยเหลือด้านการประเมินความครบถ้วนและรอบด้านของโครงสร้างการกำกับดูแลการโยกย้ายถิ่นฐานของประเทศและระดับความสำคัญในการดำเนินงานต่าง ๆ ต่อไป

รายงาน MGIs สามารถนำมาใช้เป็นจุดเริ่มต้นการหารือกับรัฐบาล และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องในด้านโครงสร้างนโยบายการโยกย้ายถิ่นฐานและยังช่วยประเมินความสามารถของโครงสร้างซึ่งโดยส่วนใหญ่มีการใช้มาแล้วหลายปี ในการจัดการกับความท้าทายและโอกาสหลักต่าง ๆ บนพื้นฐานบริบทของสถานการณ์โลกปัจจุบัน

บทนำ

ในยุคปัจจุบันการเคลื่อนย้ายของผู้คนเกิดขึ้นจำนวนมากอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน การอำนวยความสะดวกให้การโยกย้ายถิ่นฐานเป็นไปอย่างมีระเบียบ ปลอดภัย และเป็นปกติ รวมถึงการโยกย้ายและเคลื่อนย้ายอย่างมีความรับผิดชอบจึงมีความจำเป็นมากขึ้นเรื่อย ๆ¹

ความจำเป็นของวาระดังกล่าวในการเผชิญหน้ากับความท้าทายและการสร้างโอกาสจากการเคลื่อนย้ายเหล่านี้ให้มากที่สุด ได้รับการยอมรับจากการบรรจุหัวข้อการโยกย้ายถิ่นฐานไว้ในวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนปี 2030 (พ.ศ. 2573) (Sustainable Development Goal : SDG) รวมถึงการยอมรับข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการโยกย้ายถิ่นฐานที่ปลอดภัย เป็นระเบียบและปกติ (Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration : GCM)

การรวมเป้าหมายที่ 10.7 เข้าในวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนปี 2030 (พ.ศ. 2573) ทำให้เกิดความต้องการคำจำกัดความของ นโยบายการโยกย้ายถิ่นฐานที่มีการวางแผนและบริหารจัดการที่ดี และเนื่องด้วยเหตุนี้ใน พ.ศ. 2558 ไอโอเอ็มจึงได้พัฒนารอบการกำกับดูแลการโยกย้ายถิ่นฐาน หรือ (Migration Governance Framework : MiGOF) ซึ่งกรอบการทำงานนี้เสนอมุมมองที่รอบรัดเกี่ยวกับแนวทางในอุดมคติที่ช่วยให้รัฐสามารถระบุสิ่งที่อาจจำเป็นต่อการจัดการการย้ายถิ่นที่ดียิ่งขึ้นและในรูปแบบที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของตน โดยในปีเดียวกัน ไอโอเอ็มร่วมกับ Economist Impact เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดการกำกับดูแลการย้ายถิ่นฐาน (Migration Governance Indicators : MGIs) ซึ่งเป็นชุดมาตรฐานที่ประกอบด้วยตัวชี้วัดราว 100 ข้อ เพื่อช่วยให้ประเทศต่าง ๆ สามารถประเมินความรอบด้านในนโยบายการย้ายถิ่นฐาน

MGIs เป็นจุดเริ่มต้นที่ช่วยให้ประเทศต่าง ๆ ระบุแนวปฏิบัติที่ดำเนินการได้ดีอยู่แล้ว ตลอดจนประเด็นที่สามารถดำเนินการพัฒนาเพิ่มเติมได้ และสามารถให้ประเด็นสำคัญที่สอดคล้องกับโอกาสและข้อท้าทายตามที่ประเทศต่าง ๆ กำลังเผชิญอยู่

คุณสมบัติที่สำคัญของ MGIs 3 ประการ คือ

1. **MGIs เป็นการศึกษาประเมิน โดยสมัครใจ:** ดำเนินการในประเทศที่ยินยอมเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ
2. **MGIs คำนึงถึงความแตกต่างเฉพาะตัวของแต่ละประเทศ:** ตระหนักถึงความแตกต่างในโอกาสและข้อท้าทายที่ประเทศเผชิญแตกต่างกันไปตามบริบท และไม่ได้นำเสนอทางออกรูปแบบเดียวสำหรับทุกประเทศ แต่มุ่งเน้นจะสร้างบทสนทนาเกี่ยวกับนิยามและความหมายของการจัดการการโยกย้ายถิ่นฐานที่ดี
3. **MGIs ก่อร่างกระบวนการ:** กระบวนการดังกล่าวไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือคงที่สำหรับการเก็บข้อมูลการจัดการการโยกย้ายถิ่นฐานของแต่ละประเทศเท่านั้น แต่เป็นแบบฝึกหัดเบื้องต้นที่ทำให้รัฐบาลสามารถระบุประเด็นในการปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพนโยบายการโยกย้ายถิ่นฐานของตนได้

MGIs ตระหนักดีว่าทุกประเทศมีบริบท ความท้าทาย และโอกาสที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นที่แตกต่างกัน ดังนั้น MGIs จึงไม่จัดอันดับประเทศในการออกแบบหรือการดำเนินการตามนโยบายการย้ายถิ่นฐานของตน สุดท้ายนี้ MGIs ไม่ได้วัดผลลัพธ์ของนโยบายการย้ายถิ่นหรือประสิทธิผลของสถาบัน แต่จะใช้การพิจารณานโยบายที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นฐานที่มีอยู่และเป็นกรอบการเปรียบเทียบที่ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับมาตรการทางนโยบายที่ประเทศต่าง ๆ อาจต้องการพิจารณาในขณะที่กำลังเดินทางไปสู่การกำกับดูแลการย้ายโยกย้ายถิ่นฐานที่ดี

รายงานข้อมูลประเทศฉบับนี้นำเสนอบทสรุปของโครงสร้างการกำกับดูแลการย้ายถิ่นของราชอาณาจักรไทย (ต่อไปนี้จะเรียกว่าประเทศไทย) ที่ดำเนินการได้เป็นอย่างดี รวมถึงส่วนที่มีศักยภาพในการพัฒนาเพิ่มเติม ตามที่ประเมินโดย MGIs^{2,3}

¹ IOM Standing Committee on Programs and Finance สมัยที่ 17 (S/17/4 วันที่ 29 กันยายน 2015) ข้อ 2

² โครงการริเริ่ม MGI เป็นโครงการเปรียบเทียบนโยบายที่นำโดยไอโอเอ็มและดำเนินการโดยได้รับการสนับสนุนจาก Economist Impact โดยแหล่งเงินทุนมาจากประเทศสมาชิกของไอโอเอ็ม

³ โปรดดูรายงานการย้ายถิ่นของประเทศไทย (2019) สำหรับรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับบริบทของการย้ายถิ่นในประเทศไทย ดูได้ที่ <https://thailand.un.org/en/50831-thailand-migration-report-2019>.

กรอบแนวคิด

กรอบการกำกับดูแลการโยกย้ายถิ่นฐาน (MiGOF)

กรอบการกำกับดูแลการโยกย้ายถิ่นฐานของไอโอเอ็มระบุถึงองค์ประกอบสำคัญในการสนับสนุนการโยกย้ายถิ่นฐานที่มีการวางแผน และการจัดการที่ดี และพยายามนำเสนอชุดหลักการ 3 ประการ และวัตถุประสงค์ 3 ประการ ในวิธีที่รวมเป็นหนึ่งเดียว สอดคล้อง และครอบคลุม ซึ่งหากชุดหลักการและวัตถุประสงค์เหล่านี้ได้รับการเคารพและบรรลุผล จะช่วยทำให้มั่นใจได้ว่าการโยกย้ายถิ่นจะเป็นไปอย่างมีมนุษยธรรม มีระเบียบ และเป็นประโยชน์ต่อผู้ย้ายถิ่นและสังคม

บนพื้นฐานของ

หลักการ

1. การปฏิบัติตามมาตรฐานสากลและการเคารพสิทธิของผู้ย้ายถิ่น
2. กำหนดนโยบายแบบเชิงประจักษ์และแนวทางแบบ “ทั้งรัฐบาล”
3. ร่วมมือกับพันธมิตรเพื่อแก้ไขปัญหาการย้ายถิ่นและประเด็นที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์

1. พัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ย้ายถิ่นและสังคม
2. ระบุการแก้ไขปัญหาการเคลื่อนย้ายในมิติของภาวะวิกฤตอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ตรวจสอบให้แน่ใจว่าการโยกย้ายเกิดขึ้นในลักษณะที่ปลอดภัย เป็นระเบียบเรียบร้อย และมีเกียรติ

เอ็มจีไอ (MGIs)

คือสิ่งใด

 ชุดตัวชี้วัดที่ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการยกระดับนโยบายที่ประเทศต่าง ๆ สามารถนำมาใช้เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้างการกำกับดูแลการโยกย้ายถิ่นในประเทศของตน

 เครื่องมือสำหรับระบุแนวทางการปฏิบัติที่ดีและส่วนที่มีศักยภาพในการพัฒนาเพิ่มเติมได้

 กระบวนการให้คำปรึกษาที่ผลักดันการเจรจาเกี่ยวกับการกำกับดูแลการย้ายถิ่นฐาน โดยการชี้ให้เห็นว่า “การย้ายถิ่นที่มีการจัดการอย่างดี” ในบริบทของเป้าหมาย SDG ข้อ 10.7

ไม่ใช่สิ่งใด

 ไม่ใช่การจัดอันดับประเทศ

 ไม่ประเมินผลกระทบของนโยบาย

 ไม่ใช่คำสั่ง

ซึ่งสนับสนุนการวัดของ

เป้าหมาย SDG ข้อ 10.7:

อำนวยความสะดวกในการโยกย้ายและการเคลื่อนย้ายผู้คนอย่างเป็นระเบียบ ปลอดภัย เป็นปกติ และมีความรับผิดชอบ รวมถึงผ่านการดำเนินนโยบายการย้ายถิ่นที่วางแผนไว้และมีการจัดการอย่างดี”

MGIs ประกอบด้วยตัวชี้วัดราว 100 ข้อ แบ่งเป็นกลุ่มในมิติต่าง ๆ ทั้งหมด 6 มิติด้านการกำกับดูแลการโยกย้ายถิ่นที่ตั้งมาจากหมวดหมู่ที่ปรากฏในกรอบการกำกับดูแลการโยกย้ายถิ่นฐาน (MiGOF):

สิทธิของผู้ย้ายถิ่น
(หน้า 5)

ตัวชี้วัดในกลุ่มนี้ใช้เพื่อพิจารณาว่าผู้ย้ายถิ่นสามารถเข้าถึงบริการทางสังคมด้านต่าง ๆ เช่น สุขภาพ การศึกษา และประกันสังคมมากน้อยเพียงใด และยังพิจารณาถึงการกลับมา รวมกันของครอบครัว การเข้าถึงงาน การเข้าถึงการมีที่อยู่อาศัยและสัญชาติ และยังคง รวมอนุสัญญาระหว่างประเทศที่ลงนามและให้สัตยาบันไว้อีกด้วย

แนวทางแบบทั้งรัฐบาล
(หน้า 7)

ตัวชี้วัดในส่วนนี้เป็นการประเมินกรอบการทำงานเชิงสถาบัน กฎหมาย และกฎระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการโยกย้ายถิ่น นอกจากนี้ตัวบ่งชี้ในกลุ่มนี้ยังพิจารณาถึง กลยุทธ์ด้านการย้ายถิ่นระดับชาติที่มีอยู่ว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความพยายาม ในการพัฒนาในต่างประเทศอย่างไร รวมถึงความโปร่งใสของสถาบันและการเชื่อมโยง กันของสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการย้ายถิ่นฐาน

ภาคี
(หน้า 9)

หมวดหมู่นี้มุ่งเน้นที่ความพยายามของประเทศด้านความร่วมมือในประเด็นที่เกี่ยวข้อง กับการโยกย้ายถิ่นฐานกับรัฐอื่น ๆ และกับผู้กระทำที่ไม่ใช่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมถึง องค์กรภาคประชาสังคมและภาคเอกชน

ความเป็นอยู่ที่ดีของผู้ย้ายถิ่น
(หน้า 10)

ตัวชี้วัดในส่วนนี้ประเมินนโยบายของประเทศด้านการยอมรับคุณภาพการศึกษาและ วิชาชีพของผู้ย้ายถิ่น กฎหมายควบคุมการย้ายถิ่นของนักเรียนนักศึกษา และการมี ข้อตกลงแบบทวิภาคีด้านแรงงานระหว่างประเทศ แง่มุมของการมีส่วนร่วมของ ผู้พลัดถิ่นในประเทศต้นทางและการส่งเงินกลับประเทศของผู้ย้ายถิ่นก็อยู่ภายใต้ หมวดหมู่นี้เช่นกัน

มิติของการเคลื่อนย้าย
ในวิกฤตการณ์
(หน้า 12)

หมวดหมู่นี้พิจารณาถึงชนิดและระดับของความพร้อมของประเทศต่าง ๆ เมื่อต้อง เผชิญกับการเคลื่อนย้ายในมิติของวิกฤตการณ์ คำถามต่าง ๆ ชวนพิจารณาถึงขั้นตอน ต่าง ๆ ที่ใช้ดำเนินการกับคนชาติและคนต่างด้าวทั้งระหว่างและหลังจากเหตุการณ์ ภัยพิบัติ รวมถึงความช่วยเหลือด้านมนุษยชนว่ามีให้เพียงพอเท่าเทียมกันหรือไม่ระหว่าง คนชาติและคนต่างด้าว

การโยกย้ายถิ่นฐาน
อย่างปลอดภัย เป็นระเบียบ
และเป็นปกติ
(หน้า 14)

ส่วนนี้พิจารณาถึงแนวทางของประเทศต่าง ๆ ในการบริหารจัดการการโยกย้ายถิ่นฐาน ในแง่ของนโยบายการควบคุมชายแดนและการบังคับใช้ เกณฑ์การรับผู้ย้ายถิ่น การเตรียมพร้อมและความสามารถในการฟื้นตัวในกรณีที่มีการโยกย้ายถิ่นฐานเป็น จำนวนมากอย่างมีนัยสำคัญและฉับพลัน รวมถึงการต่อต้านการค้ามนุษย์

ข้อค้นพบ

ที่สำคัญ

1

การปฏิบัติตามมาตรฐานระหว่างประเทศและการเคารพสิทธิของผู้ย้ายถิ่น

1.1. อนุสัญญาระหว่างประเทศที่ไทยให้สัตยาบัน

ตารางที่ 1. การลงนามและให้สัตยาบันอนุสัญญาระหว่างประเทศ

ชื่ออนุสัญญา	การให้สัตยาบัน
อนุสัญญาการย้ายถิ่นฐานเพื่อการจ้างงานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) (แก้ไข) พ.ศ. 2492 (ฉบับที่ 97)	ไม่
อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสถานะผู้ลี้ภัย (หรือที่เรียกว่าอนุสัญญาผู้ลี้ภัย) พ.ศ. 2494	ไม่
อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการไร้สัญชาติ พ.ศ. 2497 และ 2504	ไม่
อนุสัญญาว่าด้วยแรงงานข้ามชาติของ ILO (บทบัญญัติเพิ่มเติม) พ.ศ. 2518 (ฉบับที่ 143)	ไม่
อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) พ.ศ. 2532	ใช่ (พ.ศ. 2535)
อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานข้ามชาติและสมาชิกในครอบครัว (ICRMW) พ.ศ. 2533	ไม่

1.2. การกำกับดูแลการโยกย้ายถิ่นฐาน: ตัวอย่างส่วนที่ดำเนินการได้เป็นอย่างดี

ผู้ย้ายถิ่นทุกคนสามารถเข้าถึงการบริการสาธารณสุขด้านสุขภาพได้โดยไม่เกี่ยงสถานะการโยกย้ายถิ่น แรงงานข้ามชาติที่มีสถานะปกติและไม่ได้ทำงานอยู่ในภาคอุตสาหกรรมที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติประกันสังคม (พ.ศ. 2553)⁴ รวมถึงผู้โยกย้ายถิ่นที่ใช้บัตรผ่านแดน⁵ สามารถเข้าถึงการบริการด้านสุขภาพที่ได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐบาลผ่าน “โครงการประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว (MHIS)”⁶ ซึ่งเป็นโครงการที่แรงงานข้ามชาติจ่ายเงินเข้าโครงการเพื่อให้ตนและผู้ติดตามที่อายุไม่เกิน 18 ปีได้รับการดูแลสุขภาพและภายใต้โครงการนี้ โดยผู้ย้ายถิ่นที่มีสิทธิต้องลงทะเบียน ณ โรงพยาบาลที่ได้รับการตรวจคัดกรองสุขภาพเมื่อมาถึงประเทศไทยครั้งแรก และจะเชื่อมโยงสิทธิ์กับโรงพยาบาลที่ให้บริการดังกล่าวต่อไปตลอดระยะเวลา 1 ปี ซึ่งแผนประกันสุขภาพนี้ครอบคลุมบริการทางการแพทย์ต่าง ๆ เช่น การตรวจสุขภาพทั่วไป ค่ารักษาพยาบาลที่มีค่าใช้จ่ายสูง อุบัติเหตุฉุกเฉิน การควบคุม ป้องกัน และเฝ้าระวังโรคติดต่อ นอกจากนี้ พนักงานสาธารณสุขต่างด้าว (พสต.) และอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว (อสต.) ยังได้รับการฝึกอบรมความรู้และทักษะด้านสาธารณสุขเพื่อเข้าถึงแรงงานข้ามชาติในพื้นที่ชุมชน ให้การดูแล และรายงานสถานการณ์ด้านสาธารณสุขอย่างทันทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ อสต. และ พสต. เหล่านี้ยังได้รับการฝึกอบรมทักษะทางภาษาตลอดจนความเข้าใจในบริบททางศาสนาและวัฒนธรรมของผู้ย้ายถิ่นด้วย

แรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานภายใต้เงื่อนไขของบันทึกความเข้าใจ (MoU) สามารถลงทะเบียนสำหรับกองทุนประกันสังคม (SSF)⁷ และมีสิทธิเข้าถึงโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าบนพื้นฐานเดียวกันกับพลเมืองไทย

⁴ รวมถึงการทำฟาร์ม การประมง การเลี้ยงสัตว์ คนงานแมงลอย หรือคนงานตามฤดูกาล เป็นต้น

⁵ มาตรา 64 เรื่องการผ่านแดนของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารจัดการการจ้างงานของคนต่างด้าว (พ.ศ. 2560) กำหนดการเข้าและใบอนุญาตทำงานจำนวนจำกัดสำหรับแรงงานที่ไม่ใช่ชาวไทยจาก กัมพูชาและเมียนมาร์ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดชายแดนไทยเพื่อทำงานตามฤดูกาล แรงงานข้ามชาติภายใต้โครงการนี้จำเป็นต้องมีบัตรผ่านแดนที่มีวีซ่าประทับตราอยู่ด้านในและใบอนุญาตทำงานชั่วคราว วีซ่าจะได้รับประทับตราในสมุดผ่านแดนเมื่อเข้าประเทศไทย ผู้ถือบัตรผ่านแดนไม่สามารถเดินทางได้อย่างอิสระในประเทศไทย รวมถึงห้ามออกนอกจังหวัดที่เข้ามาทำงาน

⁶ ประโยชน์ของหลักประกันสุขภาพสำหรับประชากรข้ามชาติ ได้แก่ การตรวจสุขภาพประจำปี การรักษาพยาบาลทั่วไป (รวมถึงการคลอดบุตร) การดูแลทันตกรรม การฉีดวัคซีนสำหรับเด็ก (อายุ 0-18 ปี) การรักษาพยาบาลฉุกเฉิน การป้องกันโรคติดต่อ และ HIV/AIDS และ ยารักษาวัณโรค

⁷ ลูกจ้าง นายจ้าง และรัฐบาลจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม นายจ้างและแรงงานต่างด้าวจ่ายเงินสมทบเดือนละ 5 เปอร์เซ็นต์ และรัฐบาลจ่าย 2.5 เปอร์เซ็นต์ ขึ้นอยู่กับระดับรายได้ของแรงงาน

ประเทศไทยให้บริการด้านการศึกษาที่ได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐบาลแก่ผู้ย้ายถิ่นทุกคน โดยไม่เกี่ยงสถานะการโยกย้ายถิ่น ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2542) กำหนดให้ “การศึกษาขั้นพื้นฐาน” เก้าปีแรกเป็นภาคบังคับ และ “บุคคลทุกคนมีสิทธิและโอกาสเท่าเทียมกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐจัดให้เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 12 ปี” โดยไม่มีค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน และไม่แบ่งแยกระหว่างพลเมืองและผู้ย้ายถิ่นในพระราชบัญญัติดังกล่าว นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย พ.ศ. 2560-2579 (พ.ศ. 2560) มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับทุกคน รวมถึงผู้ย้ายถิ่นด้วย

พระราชบัญญัติประกันสังคมและฉบับแก้ไข (พ.ศ. 2533) ระบุว่าลูกจ้างแรงงานข้ามชาติที่มีอายุ 18-55 ปี จะต้องได้รับการประกันตน และด้วยเหตุนี้จึงจัดให้มีสิทธิประโยชน์ 7 ประการ ได้แก่ การบาดเจ็บหรือการเจ็บป่วยที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำงาน การคลอดบุตร ความทุพพลภาพ การเสียชีวิต เด็ก วยชรา (บำนาญหลังเกษียณ) และการว่างงาน โดยแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานผ่านบันทึกความเข้าใจ (MoU) และลงทะเบียนสำหรับกองทุนประกันสังคม (SSF) จะสามารถเข้าถึงการคุ้มครองทางสังคมเช่นเดียวกับพลเมืองเมื่อเวลาผ่านไป ขึ้นอยู่กับจำนวนเดือนที่สะสมเงินเข้ากองทุน ทั้งนี้ สิทธิรับเงินบำนาญภายใต้พระราชบัญญัติประกันสังคม และสิทธิประโยชน์กรณีทุพพลภาพภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พ.ศ. 2550) ยังไม่ถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขความเป็นพลเมือง

พระราชบัญญัติเงินทดแทน (พ.ศ. 2537) และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ยังกำหนดให้คนงานทุกคนรวมถึงแรงงานข้ามชาติได้รับสิทธิประโยชน์ หากพวกเขาได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยจากการทำงาน อีกทั้งการแก้ไขพระราชบัญญัติใน พ.ศ. 2561 ได้ขยายความคุ้มครองแรงงานให้ครอบคลุมถึงลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ องค์กรไม่แสวงหากำไร และเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่ทำงานในสถานทูตและองค์กรระหว่างประเทศ และประกาศของกระทรวงแรงงานเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 ได้ขยายความคุ้มครองของพระราชบัญญัตินี้ไปยังคนงานในภาคเกษตรกรรม ประมง ป่าไม้ และปศุสัตว์ แต่ยังคงไม่ครอบคลุมคนงานทำงานบ้านและพนักงานร้านค้าบนท้องถนนหรือร้านค้าหาบเร่

ตามพระราชบัญญัติสัญชาติไทย (พ.ศ. 2508) ชาวต่างชาติอาจกลายเป็นคนชาติได้หลังจากอาศัยอยู่ในประเทศอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 5 ปี⁸ จะต้องเป็นผู้บรรลุนิติภาวะ⁹ ตามกฎหมายไทยและกฎหมายของประเทศต้นทาง มีงานทำ และมีความรู้ภาษาไทย

พลเมืองไทยที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศสามารถลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งระดับประเทศได้ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2560) การลงคะแนนเสียงทำได้ทางไปรษณีย์ ศูนย์ลงคะแนนเลือกตั้งเคลื่อนที่ และศูนย์ลงคะแนนเสียงที่สถานทูตหรือสถานกงสุลไทย การเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. 2562 มีพลเมืองประมาณ 101,003 คนลงคะแนนเสียงจากต่างประเทศในการเลือกตั้งทั่วไปของประเทศไทยในปีนั้น¹⁰

⁸ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ แรงงานข้ามชาติชั่วคราวมักจะต้องเดินทางกลับประเทศต้นทางหลังจากครบวาระการทำงาน 4 ปีแล้ว

⁹ ในกฎหมายแห่ง “sui juris” หรือการบรรลุนิติภาวะหมายถึงผู้ใหญ่ที่มีความสามารถทางกฎหมายในการจัดการกิจการของตนเอง

¹⁰ ดูที่ <https://www.mfa.go.th/content/5d5bd23015e39c30600284ba?cate=5d5bcb4e15e39c306000683d>.

1.3. ส่วนที่สามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้

มีข้อจำกัดบางประการสำหรับแรงงานข้ามชาติในการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข เช่น แรงงานข้ามชาติที่ไม่มีสถานะทางกฎหมาย อาจไม่สามารถหรือไม่เต็มใจทำประกันสุขภาพอย่างเป็นทางการ และแม้ว่าค่าประกันจะค่อนข้างต่ำ แต่ค่าบริการด้านสุขภาพและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการทำประกัน เช่น ค่าธรรมเนียมหนังสือเดินทาง วีซ่า หรือใบอนุญาตทำงานก็สูงกว่าระดับรายได้ของแรงงานข้ามชาติเมื่อเปรียบเทียบกัน ซึ่งอาจส่งผลให้พวกเขายังคงอยู่นอกระบบและไม่สามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพได้

ประเทศไทยไม่มีข้อตกลงกับประเทศอื่นเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายสิทธิประกันสังคมและผลประโยชน์ที่ได้รับ รวมถึงเงินบำนาญวัยชรา อย่างไรก็ตาม ข้อมูลล่าสุด (สิงหาคม พ.ศ. 2566) ระบุว่าข้อตกลงการเคลื่อนย้ายสิทธิประกันสังคมระหว่างประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ เช่น กัมพูชา กำลังอยู่ระหว่างการหารือ และการเคลื่อนย้ายสิทธิระหว่างไทยประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ เช่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมียนมา และเวียดนาม ก็กำลังอยู่ในการพิจารณาเช่นเดียวกัน

ผู้ย้ายถิ่นไม่สามารถเข้าถึงการจ้างงานที่เท่าเทียมกับผู้ถือสัญชาติไทยตามประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง กำหนดอาชีพต้องห้ามสำหรับคนต่างด้าว (พ.ศ. 2563) ที่กำหนดให้มี 27 อาชีพที่สงวนไว้สำหรับคนไทยและแรงงานข้ามชาติไม่สามารถเข้าถึงได้ และพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2561 ไม่อนุญาตให้แรงงานข้ามชาติเปลี่ยนงานภายใต้ใบอนุญาตทำงานใบเดิม

ผู้ย้ายถิ่นสามารถยื่นขอใบอนุญาตมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรแบบไม่มีกำหนดได้ภายใต้เงื่อนไขเฉพาะตามประกาศคณะกรรมการตรวจคนเข้าเมือง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขประกอบการพิจารณาอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร (พ.ศ. 2546) สำหรับชาวต่างชาติที่จะมีสิทธิยื่นคำร้องขอเป็นผู้อยู่อาศัยถาวรได้จะต้องถือหนังสือเดินทางที่มีวีซ่า Non-Immigrant อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลาอย่างน้อย 3 ปีติดต่อกัน มีอายุไม่ต่ำกว่า 14 ปีบริบูรณ์ ผ่านการตรวจสอบประวัติอาชญากรรม และสามารถเข้าใจและพูดภาษาไทยได้ การสมัครนี้มี 5 ประเภท แต่ละประเภทมีข้อกำหนดเพิ่มเติมของเฉพาะแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (พ.ศ. 2522) มีการกำหนดโควตารายปี โดยมีชาวต่างชาติเพียง 100 คนจากแต่ละสัญชาติและบุคคลไร้สัญชาติ 50 คนเท่านั้นที่สามารถยื่นขอใบอนุญาตมีถิ่นที่อยู่แบบไม่มีกำหนดได้

ประเทศไทยไม่มีนโยบายหรือกลยุทธ์เฉพาะในการต่อสู้กับอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชัง ความรุนแรง ความหวาดกลัวชาวต่างชาติ หรือการเลือกปฏิบัติต่อผู้อพยพ อย่างไรก็ตาม แผนปฏิบัติการแห่งชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2562-2565 (พ.ศ. 2562) ตระหนักดีว่ามีความเสี่ยงที่ภาคธุรกิจจะละเมิดสิทธิมนุษยชนแรงงานข้ามชาติ และระบุว่าประเทศไทยมีเป้าหมายจะจัดการเลือกปฏิบัติในการจ้างงานและสถานที่ทำงาน มาตรการเหล่านี้บางส่วนรวมถึงกลไกการร้องทุกข์ที่ดีขึ้น การทบทวนกฎหมายที่เลือกปฏิบัติ การสนับสนุนรณรงค์สร้างความตระหนักรู้ และการสนับสนุนนายจ้างให้จ้างพนักงานโดยไม่แบ่งแยกบนพื้นฐานปัจจัยเช่น เพศ การตั้งครุฑ สถานะเอชไอวี/เอดส์ สัญชาติ เชื้อชาติ ศาสนา หรือรสนิยมทางเพศ

2

การกำหนดนโยบายแบบเชิงประจักษ์และแนวทางแบบทั้งรัฐบาล

2.1. การกำกับดูแลการโยกย้ายถิ่น: ตัวอย่างส่วนที่ดำเนินการได้เป็นอย่างดี

คณะทำงานแห่งชาติด้านการดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยผู้ลี้ภัย (GCR) และข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการโยกย้ายถิ่นฐานที่ปลอดภัย เป็นระเบียบ และเป็นปกติ (GCM) จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2564 ภายใต้การนำของกระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงอื่น ๆ โดยในปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทยได้จัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติฉบับแรกสำหรับ GCM ซึ่งมาตรการบางอย่างในแผนปฏิบัติการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัจจัยผลักดันไม่พึงประสงค์ที่บังคับให้ผู้คนย้ายถิ่นฐานออกจากต้นทาง เพิ่มความพร้อมของเส้นทางการย้ายถิ่นฐานแบบปกติ และอำนวยความสะดวกในเงื่อนไขการจัดหางานและจ้างงานอย่างเป็นธรรมและมีจริยธรรม ทั้งนี้แผนปฏิบัติการฉบับใหม่ที่ครอบคลุมช่วง พ.ศ. 2566-2567 ยังอยู่ระหว่างการเตรียมการ (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2566) และยังมียุทธศาสตร์ระดับชาติอีกหลายประการที่มีบทบาทสำคัญที่เกี่ยวข้องกับผู้ย้ายถิ่น เช่น ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย (พ.ศ. 2555) มุ่งเน้นไปที่การควบคุมชายแดน ในขณะที่นโยบายและแผนความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562-2565) มุ่งเน้นไปที่นโยบายภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อประกันความมั่นคงของชาติ และสุดท้ายคือแผนการบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง (พ.ศ. 2563-2565) เน้นเรื่องการโยกย้ายถิ่นแบบไม่ปกติ

กองบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ (กรต.) สังกัดกระทรวงแรงงาน มีหน้าที่บริหารจัดการและคุ้มครองแรงงานข้ามชาติชาวไทยที่เดินทางไปต่างประเทศ โดยกรต. ได้รับมอบหมายให้พัฒนาระบบ กลไก และดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งแรงงานไทยไปทำงานในต่างประเทศ ตลอดจนติดตามการอพยพของแรงงานไทยตามกฎหมาย และคุ้มครองและช่วยเหลือแรงงานไทยที่ได้รับสิทธิของตน นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นศูนย์ข้อมูลให้คำแนะนำสำหรับคนไทยในการจ้างงานในต่างประเทศและทำงานร่วมกับหรือสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการโยกย้ายถิ่นของประเทศไทยยังมีการคำนึงถึงเรื่องเพศสภาพ โดยแผนการบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง (พ.ศ. 2563-2565) ระบุว่า “มีเป้าหมายเพื่อช่วยให้ผู้ด้อยโอกาสในสังคมเข้าถึงสวัสดิการตามสิทธิของตน” และผู้หญิงเป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดลำดับความสำคัญสูงสุดในวัตถุประสงค์นี้ นโยบายและแผนความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562-2565) ถือเป็นยุทธศาสตร์เพื่อ “ช่วยเหลือ คุ้มครอง และปกป้องกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้หญิง เด็ก แรงงานไทย และแรงงานต่างด้าวจากการค้ามนุษย์”

แผนการบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองประกอบด้วยมาตรการเพื่อส่งเสริมการบูรณาการผู้ย้ายถิ่น โดยระบุถึงความจำเป็นที่จะต้อง “สนับสนุนการใช้ชีวิตร่วมกันอย่างสามัคคีในสังคมที่หลากหลาย” ซึ่งรวมถึง “การสนับสนุนในแง่ของภาษา วัฒนธรรม และความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิและความรับผิดชอบ” สำหรับผู้ย้ายถิ่น

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (พ.ศ. 2562) มีเป้าหมายเพื่อ “ดึงดูดผู้เชี่ยวชาญทั้งชาวต่างชาติและชาวไทยที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศให้เข้ามาในประเทศไทยเพื่อสร้างและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้กับประเทศไทย” นอกจากนี้ยังตระหนักด้วยว่า “ประเทศไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุ ที่อาจมีความต้องการแรงงานต่างด้าวเพิ่มมากขึ้นเพื่อทดแทนแรงงานไทยที่ลดลง” และระบุว่า “ปัจจัยการเปิดเสรีและความก้าวหน้าของการขนส่งในภูมิภาคจะทำให้การเคลื่อนย้ายแรงงานและการย้ายถิ่นฐานสะดวกยิ่งขึ้น ส่งผลให้ทั้งคนต่างด้าวและผู้ถือสัญชาติไทยเดินทางเข้าออกประเทศไทยได้มากขึ้น” ในการนี้กระทรวงแรงงานดำเนินการตามแผนประจำปีที่สุดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติที่วางไว้

ประเทศไทยรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการย้ายถิ่นเป็นประจำโดยสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลรายเดือนเกี่ยวกับจำนวนผู้เดินทางขาเข้าและขาออก จำแนกตามสัญชาติ กรมการจัดหางาน สังกัดกระทรวงแรงงาน รวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลประจำปีเกี่ยวกับจำนวนคนไทยที่ทำงานในต่างประเทศ โดยจำแนกตามเพศ ประเทศปลายทาง ตลอดจนสถิติจำนวนใบอนุญาตทำงานที่ยื่นขอและออกให้แก่แรงงานข้ามชาติ จำแนกตามเพศ ภูมิภาคและจังหวัด นอกจากนี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) ได้ดำเนินการสำรวจการย้ายถิ่นประจำปี (โดยดำเนินการครั้งล่าสุดในปี พ.ศ. 2563) เพื่อรวบรวมข้อมูลจำนวนผู้ย้ายถิ่นในประเทศไทยโดยจำแนกตามเพศ และข้อมูลอัตราการย้ายถิ่น แยกตามเพศ สาเหตุและประเภทของการย้ายถิ่น รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ

ในการสำรวจสำมะโนประชากรและเคหะของประเทศไทยมีคำถามหลายข้อที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่น ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับสัญชาติของผู้ตอบแบบสอบถาม ภาษาพูด สถานที่เกิด ประเทศที่พำนักอยู่ก่อนประเทศไทย และเหตุผลในการย้ายถิ่นฐาน โดยสสช. ดำเนินการสำรวจสำมะโนประชากรครั้งล่าสุดในปี พ.ศ. 2553 และการสำรวจสำมะโนประชากรครั้งถัดไปที่กำหนดไว้เดิมในปี พ.ศ. 2563 ได้ถูกเลื่อนออกไปจนกว่าจะมีประกาศให้ทราบต่อไป เนื่องจากการแพร่ระบาดของโควิด-19

กฎและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นได้รับการเปิดเผยต่อสาธารณชนบนเว็บไซต์ของสำนักงานกฤษฎีกา สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงแรงงาน เว็บไซต์กระทรวงการต่างประเทศสรุปข้อกำหนดเกี่ยวกับวีซ่าเป็นภาษาอังกฤษและภาษาไทย และบนเว็บไซต์ e-visa ของทางการไทยมีการสรุปข้อกำหนดเกี่ยวกับวีซ่าเป็นภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และภาษาจีน เว็บไซต์เหล่านี้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับวีซ่าทุกประเภท รวมถึงอายุ ค่าธรรมเนียม และเอกสารที่จำเป็น

2.2. ส่วนที่สามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้

ประเทศไทยไม่มีหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการกำหนดนโยบายพลัดถิ่นหรือประสานความร่วมมือกับประชากรพลัดถิ่น ทั้งนี้ องค์กร เช่น กรมการจัดหางาน สังกัดกระทรวงแรงงาน และกองคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ สังกัดกระทรวงการต่างประเทศ มีหน้าที่ส่งเสริมการจ้างงานในต่างประเทศและคุ้มครองแรงงานไทย แต่ไม่มีหน้าที่ในการสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้ย้ายถิ่นในประเทศ

ประเทศไทยมีกระบวนการเฉพาะกิจเพื่อให้แน่ใจว่า นโยบายแบบลำดับขั้นของหน่วยงานต่าง ๆ ในประเด็นการย้ายถิ่นจะมีความสอดคล้องกัน ตัวอย่างเช่น กระทรวงยุติธรรมจัดการหารือกับภาคเอกชนในระดับชาติและระดับจังหวัด สำหรับการดำเนินการตามวาระธุรกิจและสิทธิมนุษยชนซึ่งรวมถึงสำหรับแรงงานข้ามชาติ นอกจากนี้ เมื่อเดือนมิถุนายน 2564 กระทรวงแรงงานและกระทรวงยุติธรรม ร่วมกับไอโอเอ็ม และโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) จัดการประชุมระดับชาติเรื่องการส่งเสริมการจัดหาและจ้างงานแรงงานข้ามชาติอย่างเป็นธรรม และมีจริยธรรมในประเทศไทย โดยมีผู้เข้าร่วมงาน 67 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของธุรกิจไทย บริษัทจัดหางาน องค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรแรงงาน

3

ร่วมมือกับพันธมิตรเพื่อจัดการเกี่ยวกับการโยกย้ายถิ่นและส่วนที่เกี่ยวข้อง

3.1. การกำกับดูแลการย้ายถิ่น: ตัวอย่างส่วนที่ดำเนินการได้เป็นอย่างดี

ประเทศไทยรับรองข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการโยกย้ายที่ปลอดภัย เป็นระเบียบ และเป็นปกติ (GCM) และมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมการเจรจาเชิงนโยบาย ความร่วมมือ และภาคีในประเด็นการย้ายถิ่นฐานระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่จัดโดยกระทรวงการต่างประเทศ โดยในระหว่างการเปิดการประชุมการทบทวนการดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐานอย่างปลอดภัย เป็นระเบียบ และเป็นปกติ (GCM) เมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2564 ณ กรุงเทพฯ รัฐบาลไทยได้เน้นย้ำถึงความก้าวหน้าของไทยในการดำเนินการตาม GCM รวมทั้งการปรับใช้แผนปฏิบัติการระดับชาติและการจัดตั้งคณะทำงานระหว่างหน่วยงานเพื่อติดตามการดำเนินการตาม GCM นอกจากนี้รัฐบาลยังตระหนักถึงบทบาทสำคัญของแรงงานข้ามชาติต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนอีกด้วย

ประเทศไทยมีส่วนร่วมในกระบวนการหารือระดับภูมิภาค (Regional Consultative Processes - RCPs) และเวทีระหว่างภูมิภาคเกี่ยวกับการย้ายถิ่น รวมถึงเป็นสมาชิกของโครงการประสานงานรัฐมนตรีกลุ่มแม่น้ำโขงเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ (COMMIT Process¹¹) ซึ่งพยายามส่งเสริมความร่วมมือของรัฐสมาชิกในการต่อต้านการค้ามนุษย์ การคุ้มครองเหยื่อ และการดำเนินคดีกับอาชญากร นอกจากนี้ประเทศไทยยังเป็นสมาชิกในกระบวนการหารือระดับภูมิภาคว่าด้วยการจ้างงานในต่างประเทศและแรงงานรายสัญญาจากประเทศต้นทางในเอเชีย (กระบวนการโคลัมโบ) ร่วมกับอีก 11 ประเทศในเอเชีย โดยกระบวนการนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีและข้อกังวลเกี่ยวกับการจ้างงานในต่างประเทศและแรงงานรายสัญญา รวมถึงติดตามการดำเนินการตามคำแนะนำของรัฐมนตรี ยิ่งไปกว่านั้น ประเทศไทยยังมีส่วนร่วมในกระบวนการบาทลีว่าด้วยการลักลอบขนคนเข้าเมือง การค้ามนุษย์ และอาชญากรรมข้ามชาติที่เกี่ยวข้อง (กระบวนการบาทลี) ซึ่งเป็นเวทีสำหรับการเจรจาเชิงนโยบาย การแบ่งปันข้อมูล และความร่วมมือเชิงปฏิบัติระดับภูมิภาคเพื่อจัดการกับความท้าทายดังกล่าว ประเทศไทยยังเป็นสมาชิกของการประชุมเอเชีย-สหภาพยุโรป (ASEM) ซึ่งเป็นการประชุมระดับอธิบดี ผู้บัญชาการ และเลขาธิการจากหน่วยงานด้านงานตรวจคนเข้าเมืองและการจัดการกระแสนายย้ายถิ่น การประชุมดังกล่าวครอบคลุมประเด็นทางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน และสหภาพยุโรป นอกจากนี้ประเทศไทยเป็นสมาชิกของการเจรจาอาบูดาบี ซึ่งมุ่งหวังที่จะ “ทำให้เส้นทางหลักในการย้ายถิ่นชั่วคราวของแรงงานมีความปลอดภัย เป็นระเบียบ และเป็นปกติ ผ่านการหารือพหุภาคีและความร่วมมือในการพัฒนาโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายแรงงาน รวมถึงการนำโครงการไปปฏิบัติและการรายงานผล”

ในฐานะรัฐสมาชิกของอาเซียน ซึ่งเป็นองค์กรระดับภูมิภาคระหว่างรัฐบาลที่ส่งเสริมการเคลื่อนย้ายแรงงานมีฝีมือ สินค้า และทุนอย่างเสรี ประเทศไทยเข้าร่วมในเวทีอาเซียนว่าด้วยแรงงานข้ามชาติ (AFML) ซึ่งเป็นเวทีไตรภาคีระดับภูมิภาคสำหรับการทบทวน อภิปราย และแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีระหว่างรัฐบาล แรงงาน นายจ้างและภาคประชาสังคมในประเด็นสำคัญที่แรงงานข้ามชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เผชิญ อีกทั้งประเทศไทยยังได้ลงนามในปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิเด็กในบริบทของการย้ายถิ่นในปี พ.ศ. 2562 และส่งเสริมและดำเนินการแผนปฏิบัติการระดับภูมิภาคว่าด้วยการดำเนินการตามปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิเด็กในบริบทของการย้ายถิ่น พ.ศ. 2566-2573 อย่างแข็งขัน

ประเทศไทยได้ลงนามบันทึกความเข้าใจทวิภาคีที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นฐานกับหลายประเทศ มีบันทึกความเข้าใจกับกัมพูชา (พ.ศ. 2546) เมียนมา (พ.ศ. 2546) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (พ.ศ. 2559) และเวียดนาม (พ.ศ. 2558) ว่าด้วยความร่วมมือในการจ้างงานแรงงานข้ามชาติของทั้งสองประเทศ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจแบบทวิภาคีว่าด้วยความร่วมมือในการขจัดการค้ามนุษย์ กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (พ.ศ. 2545) เมียนมา (พ.ศ. 2546) และกัมพูชา (พ.ศ. 2546) แก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2557) โดยในปี พ.ศ. 2562 กัมพูชาและไทยได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจเพื่อการส่งกลับและคืนสู่สังคม ของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จากทั้งสองประเทศ และในปี พ.ศ. 2565 ทั้งสองประเทศได้ร่วมกันกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานด้านการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ ประเทศไทยได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจพหุภาคีกับกัมพูชา จีน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมียนมา และเวียดนาม ว่าด้วยความร่วมมือต่อต้านการค้ามนุษย์ในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงในปี พ.ศ. 2547

¹¹ ประเทศสมาชิก ได้แก่ กัมพูชา จีน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมียนมา ไทย และเวียดนาม

รัฐบาลยังมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือหรือทวิภาคีกับกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และ เมียนมา อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการประเด็นการย้ายถิ่น เช่น การย้ายถิ่นของแรงงาน ความร่วมมือเกี่ยวกับคดีค้ามนุษย์ การส่งกลับและกลับคืนสู่สังคมอย่างปลอดภัย ซึ่งรวมถึง การทดสอบ การกักกัน และการฉีดวัคซีนในบริบทของโควิด-19

3.2. ส่วนที่สามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้

ภาครัฐไทยสร้างการมีส่วนร่วมกับองค์กรภาคประชาสังคม (CSO) และภาคีทางสังคม ในการกำหนดวาระและดำเนินการประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการโยกย้ายถิ่นในรูปแบบการเฉพาะกิจเท่านั้น องค์กรภาคประชาสังคมที่จัดการกับปัญหาการย้ายถิ่นได้จัดตั้งเครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติขึ้นในปี พ.ศ. 2549 แต่ไม่มีการประสานงานกับรัฐบาลเป็นประจำ แม้แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชน (พ.ศ. 2562) จะระบุว่า “กระทรวงยุติธรรมได้ริเริ่มกระบวนการร่างแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (NAP) ใน พ.ศ. 2558 โดยมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ธุรกิจ และภาคประชาสังคม” และ “รัฐควรริเริ่มโครงการนำร่องร่วมกับภาคเอกชนเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ผู้ปฏิบัติงาน ในการดำเนินการตามหลักสิทธิมนุษยชน” รวมถึงการเคารพสิทธิแรงงานข้ามชาติก็ตาม

กลไกการส่งต่อระดับชาติ (NRM, 2563) เน้นย้ำถึงความจำเป็นที่ต้องมีระยะเวลาไตร่ตรอง (Reflection Period) สำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (VoTs) และผู้ที่สันนิษฐานว่าอาจเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในประเทศไทย เพื่อสะท้อนความต้องการและความเต็มใจที่จะร่วมมือกับทางการไทยในการสอบสวนคดีต่อไปผ่านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จากนั้นจะมีการให้ความช่วยเหลือผ่านศูนย์คุ้มครองสวัสดิภาพ อย่างไรก็ตามรัฐสามารถเสริมสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคประชาสังคมเพิ่มขึ้นได้เพื่อแก้ไขข้อจำกัดด้านงบประมาณ และเพื่อให้มั่นใจว่าการให้ความช่วยเหลือสำหรับผู้เสียหายแต่ละรายเป็นไปอย่างครอบคลุม

ข้อมูลจนถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2566 บ่งชี้ว่าประเทศไทยพยายามจะมีส่วนร่วมกับสภาองค์การนายจ้างแห่งประเทศไทยและสมาชิกเพื่อกลับมาดำเนินโครงการส่งเสริมการเคลื่อนย้ายแรงงานผ่านบันทึกความเข้าใจระหว่างไทยกับกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเมียนมา

ทีมงานสหประชาชาติประจำประเทศไทยประกอบด้วยหน่วยงานของสหประชาชาติ 21 หน่วยงานซึ่งแต่ละหน่วยงานมีโครงการและกิจกรรมเฉพาะที่ดำเนินอยู่ในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังไม่มีดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านความร่วมมือกับ NGOs และองค์กรระหว่างประเทศ ในการพัฒนาแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วย GCM (2563-2565) และในด้านการทบทวนการดำเนินงานตาม GCM อีกทั้งยังมีการประสานงานอย่างจำกัดกับคณะทำงานเครือข่ายการย้ายถิ่นฐานของสหประชาชาติในประเทศไทย¹²

ประเทศไทยไม่ได้สร้างการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการของชุมชนผู้พลัดถิ่นและชาวต่างชาติในการกำหนดวาระนโยบายและประเด็นการดำเนินนโยบายการพัฒนา

¹² เพื่อติดตามผลการยอมรับข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการโยกย้ายถิ่นฐาน สหประชาชาติได้จัดตั้งเครือข่ายการย้ายถิ่นฐานระดับโลกเพื่อให้เห็นว่าการสนับสนุนทั่วทั้งระบบแก่ประเทศสมาชิก มีความสอดคล้อง มีประสิทธิภาพ และทันเวลา เพื่อสนับสนุนความคิดริเริ่มของเครือข่ายในระดับภูมิภาค เครือข่ายการย้ายถิ่นระดับภูมิภาคจึงก่อตั้งขึ้นในกรุงเทพฯ ใน พ.ศ. 2562 คณะทำงานเครือข่ายการย้ายถิ่นฐานของประเทศไทย เดิมชื่อคณะทำงานเฉพาะเรื่องแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการย้ายถิ่น มีส่วนร่วมในเครือข่ายการย้ายถิ่นฐานของสหประชาชาติระดับโลกและระดับภูมิภาค โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของทีมงานประจำประเทศของสหประชาชาติในการอำนวยความสะดวกในการดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการโยกย้ายถิ่นฐาน ตลอดจนเร่งดำเนินการตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน

4

การยกระดับความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ย้ายถิ่นและสังคม

4.1. การกำกับดูแลการย้ายถิ่น: ตัวอย่างส่วนได้รับการพัฒนาอย่างดี

กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน สังกัดกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน รวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลอุปสงค์ของตลาดแรงงานในประเทศเป็นรายเดือน รวมถึงจำนวนตำแหน่งงานว่างแยกตามอาชีพในแต่ละจังหวัดของประเทศไทย จำนวนผู้หางาน ตำแหน่งงาน และ ข้อมูลตำแหน่งงานว่าง 5 อันดับแรกสำหรับบางอาชีพ และกระทรวงแรงงานยังเผยแพร่ประมาณการการขาดแคลนแรงงานข้ามชาติเป็นประจำ โดยในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2564 คาดการณ์ว่าจะมีความต้องการแรงงานข้ามชาติอีกกว่า 400,000 คน เพื่อตอบสนองต่อปัญหาการขาดแคลนที่มีอยู่ในภาคส่วนที่ต้องการใช้แรงงานเป็นสำคัญ เช่น ภาคการเกษตร การแปรรูปอาหารเพื่อการส่งออก การก่อสร้าง การท่องเที่ยวและบริการ

แม้ว่าแรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่ในประเทศไทยถูกจ้างงานในภาคส่วนที่ต้องการทักษะต่ำกว่าแต่ไทยก็มีมาตรการดึงดูดแรงงานข้ามชาติที่มีทักษะเฉพาะด้านเช่นกัน ตัวอย่างเช่น Smart Visa ซึ่งเริ่มใช้งานในปี พ.ศ. 2561 มีเป้าหมายเพื่อดึงดูดแรงงานที่มีทักษะในอุตสาหกรรมเป้าหมายโดยมอบสิทธิพิเศษมากกว่า Non-Immigrant Visa ประเภท B สำหรับธุรกิจทั่วไป ทั้งนี้ Smart Visa มี 4 ประเภทที่มุ่งดึงดูดแรงงานประเภทต่าง ๆ มายังประเทศไทย: ประเภท T สำหรับแรงงาน/ผู้เชี่ยวชาญที่มีทักษะสูง ประเภท I สำหรับนักลงทุน ประเภท E สำหรับผู้บริหารระดับสูง และประเภท S สำหรับผู้ประกอบการสตาร์ทอัพ เมื่อยื่นขอ Smart Visa ผู้ย้ายถิ่นจะต้องแสดงหลักฐานยืนยันทักษะและคุณสมบัติ ซึ่งหากเป็นการยื่นขอวีซ่าทำงานประเภทอื่นจะไม่พิจารณาปัจจัยเหล่านี้

ประเทศไทยรวบรวมข้อมูลบางส่วนเกี่ยวกับตลาดแรงงาน จำแนกตามสถานะการย้ายถิ่นและเพศ กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน สังกัดกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน จัดทำ วารสารตลาดแรงงานไทย รายเดือน โดยมีข้อมูลทั้งการย้ายถิ่นฐานเข้ามาในประเทศไทยและการย้ายถิ่นฐานออกไปยังต่างประเทศ ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลรายเดือนเกี่ยวกับจำนวนคนไทยที่ทำงานในต่างประเทศ และรายชื่อประเทศปลายทาง 5 อันดับแรกสำหรับแรงงานข้ามชาติชาวไทย จำแนกตามทวีป วารสารนี้ยังนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย โดยจำแนกออกเป็น 4 ประเภทที่ไม่เชื่อมโยงกับประเภทวีซ่า ได้แก่ แรงงานมีทักษะ แรงงานทั่วไป (โดยเฉพาะจากเมียนมา กัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเวียดนาม) ผู้ถือใบอนุญาตทำงานตลอดชีวิต และชนกลุ่มน้อย/ชาวเขา นอกจากนี้วารสารตลาดแรงงานไทยประจำปียังนำเสนอข้อมูลการย้ายถิ่นของแรงงานในไทยและอาเซียน รวมถึงสภาพการทำงานของแรงงานข้ามชาติ¹³

มาตรการที่ใช้เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศสำหรับคนงานยังนำไปใช้กับผู้ย้ายถิ่นด้วย พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (พ.ศ. 2562) ระบุว่าคนงานจะต้องได้รับค่าจ้างอย่างเท่าเทียมกัน โดยเลือกปฏิบัติตามปัจจัยด้านเพศ และสถานะระหว่างพลเมืองและผู้ย้ายถิ่น

ประเทศไทยเข้าร่วมในกรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน (AQR) ซึ่งช่วยให้สามารถเปรียบเทียบคุณวุฒิทางการศึกษาระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน¹⁴ ประเทศไทยยังเข้าร่วมข้อตกลงว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพอาเซียน (MRA) ซึ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2541 ซึ่งประเทศต่าง ๆ เห็นพ้องที่จะยอมรับมาตรฐานการจ้างงาน คุณสมบัติ และกฎระเบียบทางเทคนิคที่สอดคล้องกัน โดยกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติใช้กรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน (AQR) ในขณะที่กระทรวงต่าง ๆ รับผิดชอบภารกิจภายใต้ MRAs ในด้านที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงของตน เช่น กระทรวงแรงงานรับผิดชอบในการออกใบอนุญาตทำงานให้กับผู้ประกอบการวิชาชีพที่มีคุณสมบัติตามกรอบ MRA นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีมาตรการที่ส่งเสริมการจัดการแรงงานข้ามชาติอย่างมีจริยธรรม ตัวอย่างเช่น ใน พ.ศ. 2561 รัฐบาลได้แก้ไขพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (พ.ศ. 2560) ซึ่งยกเลิกค่าธรรมเนียมการจัดหางานสำหรับแรงงานในประเทศไทย นอกจากนี้ใน พ.ศ. 2562 ประเทศไทยได้นำแผนปฏิบัติการแห่งชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2562-2565 (พ.ศ. 2562) ซึ่งกำหนดกรอบมาตรการบังคับและสมัครใจสำหรับรัฐบาลและภาคธุรกิจในการดำเนินกระบวนการสรรหาบุคลากรอย่างยุติธรรมและมีจริยธรรม

¹³ ฉบับล่าสุดเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2564

¹⁴ ประเทศสมาชิกอาเซียน ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม กัมพูชา อินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาเลเซีย เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม

ประเทศไทยได้พัฒนากลไกเพื่อปกป้องสิทธิของคนไทยที่ทำงานในต่างประเทศผ่านการประสานงานระหว่าง 3 หน่วยงานหลัก ได้แก่ สำนักงานความร่วมมือระหว่างประเทศ (ICB) กระทรวงแรงงาน กองบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ (TOEA) กรมการจัดหางาน และกองทุนคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งมีหน่วยงานภายในสถานเอกอัครราชทูตไทยในต่างประเทศด้วย หน่วยงานเหล่านี้ช่วยเหลือแรงงานไทยในต่างประเทศและบุตรหลานในการเข้าถึงสิทธิของตน ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการทำงาน โดยกองบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ มีหน้าที่ในการพัฒนาระบบ กลไก และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ และคุ้มครองและช่วยเหลือผู้หางานที่จะเดินทางไปทำงานในต่างประเทศให้ปฏิบัติตามกฎหมาย สำนักงานในต่างประเทศของกองทุนคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศพยายามปกป้องคนไทยที่ทำงานในต่างประเทศเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ เช่น การผิดสัญญา หรือคดีจับกุมหรือจำคุก และดูแลให้คนไทยได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรมในระหว่างการพิจารณาคดี

4.2. ส่วนที่สามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้

นักศึกษาต่างชาติสามารถเข้าถึงการศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐได้หากได้รับวีซ่าการศึกษา แต่จะถูกเรียกเก็บค่าธรรมเนียมที่สูงกว่าคนชาตินอกจากนี้ยังไม่มียกเว้นที่กำหนดที่อนุญาตให้นักศึกษาต่างชาติทำงานในประเทศไทยหลังจากสำเร็จการศึกษา นักเรียนต่างชาติที่ถือวีซ่าการศึกษา จะไม่สามารถทำงานได้ในระหว่างการศึกษา เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตทำงาน

ประเทศไทยไม่ได้มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการส่งเสริมการสร้างแผนการส่งเงินกลับประเทศอย่างเป็นทางการ แม้ว่าจะมีการหมุนเวียนของเงินโอนกลับมายังประเทศไทยเป็นจำนวนมากก็ตาม ประเทศสมาชิกของกระบวนการโคลัมโบ¹⁵ มุ่งมั่นที่จะส่งเสริมการส่งเงินกลับประเทศสำหรับผู้ย้ายถิ่นที่ถูก รวดเร็ว และปลอดภัยยิ่งขึ้น โดยในการประชุมครั้งสุดท้ายของคณะทำงานเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการส่งเงินกลับประเทศใน พ.ศ. 2565 ประเทศสมาชิกรวมตัวกันเพื่อหารือเกี่ยวกับการส่งเงิน ในประเด็นการลดค่าใช้จ่ายการโอนส่งเงิน ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน การปรับปรุงการเข้าถึงช่องทางทางการเงินอย่างเป็นทางการ และการใช้เงินส่งกลับให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยการสร้างความรู้ทางการเงินแก่แรงงานข้ามชาติและครอบครัว อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยไม่ได้เป็นสมาชิกและไม่ได้มีส่วนร่วมในการอภิปรายของคณะทำงานเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการส่งเงินกลับประเทศ

ประเทศไทยไม่มีโครงการใด ๆ เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้ย้ายถิ่นและครอบครัว ในทางปฏิบัติ แม้ว่าแรงงานข้ามชาติสามารถเปิดบัญชีธนาคารได้ แต่ผู้ที่ไม่มียกเว้นใบอนุญาตทำงานหรือไม่มีสถานะทางการที่ใช้ช่องทางอื่นในการโอนเงิน เช่น บริษัทผู้ให้บริการทางการเงิน

¹⁵ มีประเทศสมาชิก 11 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย บังกลาเทศ จีน อินเดีย อินโดนีเซีย เนปาล ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา ไทย และเวียดนาม และรัฐผู้สังเกตการณ์ทั้ง 8 รัฐ ได้แก่ บาห์เรน อิตาลี คูเวต มาเลเซีย กาตาร์ สาธารณรัฐเกาหลี ซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์

5

ระบบการเคลื่อนย้ายในมิติของวิกฤตการณ์อย่างมีประสิทธิภาพ

5.1. การกำกับดูแลการย้ายถิ่น: ตัวอย่างส่วนที่ดำเนินการได้เป็นอย่างดี

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้จัดทำแผนจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติแห่งชาติ (พ.ศ. 2558)¹⁶ ซึ่งมีมาตรการให้ความช่วยเหลือผู้ย้ายถิ่นในระหว่างและหลังเกิดวิกฤติ แผนดังกล่าวมุ่งเน้นไปที่การใช้ระบบการจัดการเหตุฉุกเฉินแบบบูรณาการ และอ้างถึง “คนต่างด้าว” โดยเฉพาะภายใต้การจัดหมวดหมู่ “กลุ่มเปราะบาง” และแผนดังกล่าวยังประกอบด้วยแนวปฏิบัติสำหรับการอพยพฉุกเฉินรวมถึงการจัดเตรียมที่พักพิงชั่วคราวและการช่วยเหลือประชากรที่ได้รับผลกระทบในการเคลื่อนย้ายทรัพย์สินออกจากพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและระบุว่าการกลุ่มเปราะบาง “จะได้รับความสำคัญเป็นลำดับแรกในการอพยพ” นอกจากนี้ยังกล่าวถึงการประสานงานและอำนวยความสะดวกในการให้ความช่วยเหลือ “ชาวต่างชาติและญาติที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ” เพื่อเป็นมาตรการตอบสนองฉุกเฉิน

กองบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ กรมการจัดหางาน จัดเก็บบันทึกข้อมูลคนไทยที่ทำงานในต่างประเทศ และจากข้อมูลดังกล่าวทำให้มีแผนและแนวทางปฏิบัติในการอพยพเพื่อช่วยเหลือคนไทยที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศในช่วงวิกฤติ โดยความร่วมมือกับกระทรวงการต่างประเทศ คนไทยสามารถขอความช่วยเหลือจากกระทรวงการต่างประเทศได้ในกรณีวิกฤติส่วนบุคคล การเสียชีวิต การถูกฉ้อโกงการจ้างงาน/การผิดสัญญาจ้าง และเมื่อผู้หญิงถูกหลอกลวงหรือคนงานในเรือประมงถูกจับกุม โดยบนเว็บไซต์กรมการกงสุล มีแบบฟอร์มออนไลน์สำหรับคนไทยที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศที่ต้องการขอความช่วยเหลือ

ประเทศไทยมีมาตรการบางประการในการยกเว้นขั้นตอนการตรวจคนเข้าเมืองสำหรับผู้ย้ายถิ่นจากประเทศต้นทางที่อยู่ในสภาวะวิกฤติ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคนต่างด้าวในประเทศไทยที่ไม่สามารถเดินทางกลับประเทศต้นทางได้ (พ.ศ. 2562) ทั้งผู้ลี้ภัยหรือคนต่างด้าวที่อยู่ในประเทศไทยและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศต้นทางได้เนื่องจากอันตราย สามารถอุทธรณ์ขอให้รัฐบาลไทยให้สถานะเป็น “ผู้ได้รับความคุ้มครอง” โดยจะพิจารณาเป็นรายกรณีไป และบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทยจะได้รับการยกเว้นจากการเนรเทศ และได้รับความช่วยเหลือในการกลับประเทศต้นทาง การศึกษาสำหรับบุตรหลาน และสิทธิประโยชน์ด้านสุขภาพขั้นพื้นฐาน

5.2. ส่วนที่สามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้

ประเทศไทยไม่มียุทธศาสตร์ลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติระดับชาติพร้อมบทบัญญัติเฉพาะในการป้องกันและแก้ไขผลกระทบจากการพลัดถิ่นจากภัยพิบัติ แผนจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติแห่งชาติไม่ได้อ้างอิงถึงการพลัดถิ่นเมื่อพูดถึงการอพยพ

ไม่มีกลยุทธ์ในการจัดการกับการย้ายถิ่นที่เชื่อมโยงกับความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและผลกระทบด้านลบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยในแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560 - 2564 ไม่มีบทบัญญัติดังกล่าว และแม้ว่าแผนการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติแห่งชาติจะตระหนักว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างรวดเร็วมีอิทธิพลเพิ่มมากขึ้นต่อแนวโน้มการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ แต่ก็ไม่ได้กล่าวถึงการย้ายถิ่นซึ่งอาจเป็นผลจากความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวด้วย

ประเทศไทยมีระบบการสื่อสารเพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของวิกฤติที่เปลี่ยนแปลงไปและวิธีการเข้าถึงความช่วยเหลือ แผนจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยแห่งชาติ ระบุว่ามีการบูรณาการ “เผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภัยคุกคามหรือภัยอันตราย แก่หน่วยงานภาครัฐและประชาชนทั่วไป” ผ่านทางสถานีโทรทัศน์ วิทยุ และสถานีกระจายเสียงข่าวชุมชน ตามแผนดังกล่าว กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ชื่อเดิม กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) มีหน้าที่ “รับผิดชอบในการจัดระบบสื่อสารฉุกเฉินที่สามารถทำงานร่วมกันได้ ติดตั้งระบบสื่อสารวิทยุแบบสองทางเพื่อการสื่อสารระหว่างกองบัญชาการบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ศูนย์บริหารจัดการภัยพิบัติ ในแต่ละระดับ หน่วยงานภาครัฐ และ ประชาชนทั่วไป และมีหน้าที่จัดให้มีระบบแจ้งเตือนเหตุฉุกเฉิน/บริการ สายด้วยฉุกเฉิน และการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภัยพิบัติแก่ประชาชนทั่วไป” อย่างไรก็ตาม ระบบการสื่อสารเหล่านี้มีให้บริการเป็นภาษาไทยเท่านั้น และยังไม่คำนึงถึงความเปราะบางเฉพาะของผู้ย้ายถิ่น

¹⁶ แผนนี้ยังคงใช้อยู่ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2565

6

การสร้างเชื่อมั่นว่าการย้ายถิ่นจะเกิดขึ้นในลักษณะที่ปลอดภัย เป็นระเบียบ และเป็นปกติ

6.1. การกำกับดูแลการย้ายถิ่น: ตัวอย่างส่วนที่ดำเนินการได้เป็นอย่างดี

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) ภายใต้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมและการรักษาความปลอดภัยของชายแดน แบบบูรณาการและให้บริการตรวจคนเข้าเมืองแก่ผู้ย้ายถิ่นในประเทศไทย โดยขึ้นตรงต่อสำนักนายกรัฐมนตรี นอกจากนี้ สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองยังมีหน้าที่บริหารจัดการสถานกักกันคนเข้าเมืองและรักษาความมั่นคงแห่งชาติ พัฒนายุทธศาสตร์ในการวางแผน ควบคุม ตรวจสอบ ชี้แนะ และให้คำปรึกษาด้านคนเข้าเมือง ตลอดจนดำเนินการทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับคนเข้าเมือง พัฒนาโลจิสติกส์และขีดความสามารถด้านคนเข้าเมือง รวมทั้งความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับประเทศเพื่อนบ้าน พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองของประเทศไทย (พ.ศ. 2522) กำหนดและควบคุมคนเข้าเมือง โดยระบุข้อกำหนด หลักเกณฑ์ และกฎเกี่ยวกับการเข้าออกราชอาณาจักร ยานพาหนะ การอยู่ในประเทศไทยชั่วคราว การเข้าอยู่อาศัยในประเทศไทย การส่งตัวแรงงานข้ามชาติกลับจากประเทศไทย บทลงโทษ ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่าย พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (พ.ศ. 2560) ระบุข้อกำหนดสำหรับผู้อยู่อาศัยที่ถือวีซ่าทำงานชั่วคราว โดยครอบคลุมกฎหมาย ข้อกำหนดและหลักเกณฑ์ สำหรับชาวต่างชาติที่ทำงานในประเทศไทย เกี่ยวกับกฎทั่วไป ใบอนุญาตทำงาน บทลงโทษ และค่าธรรมเนียม

คณะกรรมการตรวจคนเข้าเมือง¹⁷ ภายใต้กระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์ของชาวต่างชาติที่ขออาศัยอยู่ในประเทศไทย และช่วยเหลือกระทรวงมหาดไทยในการออกแบบกฎระเบียบสำหรับเจ้าหน้าที่ควบคุมชายแดน นอกจากนี้ สภาความมั่นคงแห่งชาติซึ่งจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2453 ประกอบไปด้วยผู้แทนจากกระทรวงมากกว่า 10 กระทรวง¹⁸ มีหน้าที่รับผิดชอบ “การจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย” และ “การรักษาความมั่นคงบริเวณชายแดน” และรับผิดชอบในการร่างนโยบายและแผนความมั่นคงแห่งชาติด้วย

เจ้าหน้าที่ควบคุมชายแดนของประเทศไทยได้รับการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอจากศูนย์ฝึกอบรมตรวจคนเข้าเมือง สังกัดสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง หลักสูตรที่เปิดสอน ได้แก่ การสอบหนังสือเดินทาง การฝึกอบรมภาษาต่างประเทศ การเพิ่มขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำจุดคัดกรอง และส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หลักสูตรการฝึกอบรมส่วนใหญ่จัดขึ้นทางออนไลน์ และหาได้จากพอร์ทัลของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง อย่างไรก็ตาม หลักสูตรเหล่านี้ยังไม่ครอบคลุมองค์ประกอบทางวัฒนธรรมหรือเพศสภาพ

ใน พ.ศ. 2562 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงแรงงาน ได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการกำหนดมาตรการและทางเลือกแทนการกักขังเด็กในสถานกักกันคนเข้าเมือง โดยบันทึกความเข้าใจดังกล่าวยอมรับว่าการกักขังเด็กควรถูกใช้เป็นมาตรการสุดท้ายเท่านั้น และระยะเวลาการกักขังควรสั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ บันทึกความเข้าใจนี้เน้นย้ำความรับผิดชอบของรัฐบาลในการสร้างความมั่นใจว่าเด็กจะอยู่ภายใต้การดูแลของครอบครัวหรือการจัดการดูแลในชุมชนอื่น มากกว่าจะถูกโอนไปอยู่ภายใต้การดูแลของสถานสงเคราะห์ของเอกชนหรือรัฐบาล บันทึกความเข้าใจนี้ประกอบด้วยมาตรการต่าง ๆ เช่น การคัดกรอง การกำหนดการดูแลที่เหมาะสม การกำหนดแผนการช่วยเหลือรายบุคคล การประสานงานและส่งต่อเด็กไปยังบริการที่เหมาะสม การกำหนดมาตรฐานของการอุปถัมภ์และการดำเนินการส่งคืนเด็กสู่ครอบครัวและสังคม

เว็บไซต์กระทรวงการต่างประเทศ (มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) และเว็บไซต์ E-Visa (จัดทำโดยภาคเอกชน ได้แก่ Visa Facilitation Services Global และให้บริการในภาษาไทย อังกฤษ และจีน) สรุปตัวเลือกวีซ่าอย่างชัดเจน รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับประเภทวีซ่า เอกสารที่จำเป็น อายุของวีซ่า ระยะเวลาการพำนัก การขยายระยะเวลาการพำนัก สิทธิประโยชน์และเงื่อนไข และค่าธรรมเนียม นอกจากนี้ กฎระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นยังมีเผยแพร่ต่อสาธารณะบนเว็บไซต์ของสำนักงานกฤษฎีกา สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงแรงงาน

¹⁷ คณะกรรมการตรวจคนเข้าเมืองประกอบด้วยผู้แทนจากกระทรวงมหาดไทย กรมตำรวจ กรมแรงงาน กระทรวงการต่างประเทศ สภาความมั่นคงแห่งชาติ ทพท. กรมอัยการ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และกองตรวจคนเข้าเมือง

¹⁸ กระทรวงที่สำคัญ ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงสาธารณสุข

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (พ.ศ. 2551) มีหน้าที่รับผิดชอบในการแนะนำมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ กำกับดูแลการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ และเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ตลอดจนความรับผิดชอบอื่น ๆ¹⁹ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (พ.ศ. 2551) ห้ามการซื้อ ขาย จำหน่าย นำมาจากหรือส่งไปอยู่ที่ใด รับหน่วงเหนี่ยว หรือกักขังผู้หญิงหรือเด็ก หรือจัดให้ผู้หญิงหรือเด็กมีส่วนร่วมในการกระทำใด ๆ เพื่อความพึงพอใจทางเพศของบุคคลที่สาม

ประเทศไทยเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่อต้านการค้ามนุษย์เป็นประจำทุกปีและทุกเดือน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกองต่อต้านการค้ามนุษย์เผยแพร่รายงานระดับประเทศเกี่ยวกับความพยายามต่อต้านการค้ามนุษย์ของรัฐบาลไทยเป็นรายไตรมาสและประจำปี รายงานดังกล่าวประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนการกระทำความผิดภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ที่ได้รับการตัดสินโดยศาลในประเทศไทย และจำนวนจำเลยที่ถูกตัดสินลงโทษ รายงานประจำปียังสรุปความสำเร็จด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ที่สำคัญ เช่น อัตราการดำเนินคดี ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหาย และการจัดสรรงบประมาณในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยรายงานล่าสุดได้รับการเผยแพร่ใน พ.ศ. 2564

ประเทศไทยได้ใช้มาตรการที่มุ่งเน้นการระบุตัวผู้ย้ายถิ่นในสถานการณ์เปราะบางอย่างทันที่ การส่งต่อและให้บริการคุ้มครองที่เพียงพอ กองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกับไอโอเอ็มพัฒนาเอกสารเชิงกลยุทธ์ในปี พ.ศ. 2563 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดตั้งกลไกการส่งต่อระดับชาติ (National Referral Mechanism - NRM) สำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในประเทศไทย ตลอดจนโครงสร้างและการปฏิบัติการของกลไกดังกล่าว ด้วยจุดประสงค์เพื่อการระบุตัวผู้ที่อาจตกเป็นผู้เสียหาย ทั้งคนไทยและผู้ย้ายถิ่นที่เผชิญกับการค้ามนุษย์ การแสวงหาประโยชน์จากแรงงาน และบังคับใช้แรงงาน โดยไม่คำนึงถึงสัญชาติหรือสถานะการย้ายถิ่นของผู้เสียหาย จากนั้นจึงให้ความช่วยเหลือผ่านสถานคุ้มครองสวัสดิภาพ ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. 2564 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ยังได้จัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนกลไกการส่งต่อระดับชาติเพื่อเป็นผู้นำในการพัฒนาและการดำเนินงานของกลไก NRM

ทั้งนี้ ไทยมีมาตรการต่อต้านการแสวงหาประโยชน์จากแรงงานข้ามชาติหลายมาตรการ กล่าวคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (พ.ศ. 2562) โดยทั่วไปกำหนดให้มีการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันสำหรับคนงานทุกคน รวมถึงแรงงานข้ามชาติด้วย²⁰ และภายใต้พระราชบัญญัติแรงงานทางทะเล พ.ศ. 2558 เจ้าของเรือมีหน้าที่ “ดูแลให้คนประจำเรือได้รับความคุ้มครองด้านประกันสังคมและค่าชดเชย ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานกำหนด” และต้องชำระเงินพดุงงานไม่ต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ รวมถึงพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (พ.ศ. 2560) ระบุถึงสิทธิแรงงานของแรงงานข้ามชาติ และรวมบทบัญญัติหลายประการที่เกี่ยวข้องกับความเสียหายของการแสวงหาผลประโยชน์ เช่น ความจำเป็นที่แรงงานข้ามชาติจะต้องเข้าถึงเอกสารประจำตัวและทรัพย์สินของตนได้ตลอดเวลา ตลอดจนการป้องกันการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมในระหว่างการจัดหางานและการจ้างงานโดยใช้วิธีการหักค่าธรรมเนียมการจ้างงาน นอกจากนี้ บันทึกความเข้าใจที่ลงนามกับประเทศต้นทางและปลายทางต่าง ๆ²¹ ก็ระบุถึงความเสียหายของการแสวงหาประโยชน์จากแรงงานข้ามชาติเช่นกัน อีกทั้งสำนักงานกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานในพื้นที่จังหวัดยังเปิดให้มีการกลไกการร้องทุกข์สำหรับแรงงานข้ามชาติผ่านช่องทางของรัฐ และกรมฯ ยังจัดการประชุมหลายครั้งกับเครือข่ายกับแรงงานข้ามชาติทั่วประเทศ ผ่านการสนับสนุนจากไอโอเอ็ม ไม่เพียงเท่านั้น ศูนย์รวมบริการช่วยเหลือแรงงานต่างด้าวยังจัดให้มีการปฐมพยาบาลหลังเดินทางมาถึงประเทศไทย และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และกลไกการส่งต่อระดับชาติยังกำหนดมาตรการปราบปรามการแสวงหาประโยชน์จากแรงงานข้ามชาติและการบังคับใช้แรงงานอีกด้วย

6.2. ส่วนที่สามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้

การดำเนินการของกลไกการส่งต่อแห่งชาติในการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ยังอยู่ในขั้นเริ่มต้น (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2566) และยังคงจำเป็นต้องมีการสนับสนุนและให้คำแนะนำเพิ่มเติมแก่หน่วยงานรัฐในระดับจังหวัดในการดำเนินการตามกลไกการส่งต่อระดับชาติ และปรับเปลี่ยนกฎหมายที่มีอยู่ ซึ่งรวมถึงการให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิค การจัดสรรงบประมาณ ตลอดจนการระดมทรัพยากร และการฝึกอบรมสำหรับหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในกระบวนการคัดแยกเหยื่อ

¹⁹ กรรมการต่อต้านการค้ามนุษย์มีดังต่อไปนี้ นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รองนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นรองประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน และผู้ทรงคุณวุฒิสี่คนที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง

²⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองค่าจ้างขั้นต่ำตามกฎหมาย ชั่วโมงการทำงานสูงสุด และระยะเวลาพักขั้นต่ำ การลาป่วยโดยได้รับค่าจ้าง การลาประจำปี การลาคลอดบุตร และข้อห้ามต่อการเลือกปฏิบัติและการคุกคามในสถานที่ทำงาน และการใช้แรงงานเด็ก งานบางภาคส่วน เช่น งานบ้าน งานตามฤดูกาลและงานชั่วคราว มีขอบเขตความคุ้มครองที่จำกัดภายใต้พระราชบัญญัตินี้ และอยู่ภายใต้อีกกฎหมายที่แยกต่างหาก

²¹ โปรดดูหัวข้อที่ 3.1 ของรายงาน

ทั้งนี้ยังไม่มีโครงการหรือนโยบายที่มุ่งเน้นไปที่การดึงดูดคนไทยที่ย้ายถิ่นออกนอกประเทศไปแล้ว หรือมาตรการอำนวยความสะดวกในการกลับคืนสู่สังคมของคนไทยที่เดินทางกลับประเทศ

ประเทศไทยไม่มีระบบ ข้อตกลง หรือความร่วมมืออย่างเป็นทางการหรือกับประเทศอื่น ๆ ในการติดตามและระบุตัวผู้ย้ายถิ่นที่สูญหายภายในอาณาเขตของราชอาณาจักร

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (พ.ศ. 2522) ไม่ได้กล่าวถึงการใช้การควบคุมตัวเป็นเพียงมาตรการสุดท้ายเท่านั้น แต่กำหนดว่า “คนต่างด้าว” คนใดที่เข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือได้รับอนุญาตซึ่งสิ้นอายุหรือเพิกถอนแล้วนั้น ให้ส่งคนต่างด้าวนั้น กลับออกไปนอกราชอาณาจักรได้ และเมื่อมีคำสั่งให้ส่งคนต่างด้าวดังกล่าวกลับประเทศแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจอนุญาตให้คนต่างด้าวนั้นอยู่ในราชอาณาจักรได้โดยมีเงื่อนไขให้คนต่างด้าวนั้นไปรายงานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด หรือควบคุมตัวคนต่างด้าวนั้นไว้ตามระยะเวลาที่จำเป็น

มาตรการเตรียมความพร้อมและการตอบสนองต่อความเสี่ยงของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (โควิด-19)

เอกสารหน้าี่สรุปการตอบสนองนโยบายระดับชาติเรื่องโควิด-19 ที่สำคัญในประเทศไทยจากมุมมองของการกำกับดูแลการโยกย้ายถิ่นโดยอิงจากคำถาม 12 ข้อที่ถูกเพิ่มเข้าไปในการประเมินตัวชี้วัดการกำกับดูแลการโยกย้ายถิ่น (MGI) มาตรฐานในประเทศไทย เพื่อประเมินการกำกับดูแลการโยกย้ายถิ่นของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพในบริบทของการระบาดใหญ่ของโควิด-19

ผู้ย้ายถิ่นที่ได้รับการประกันสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับโควิด-19 ผู้ที่ต้องจ่ายเงินเพื่อรับการรักษาที่เกี่ยวข้องกับโควิด-19 สามารถอุทธรณ์ต่อรัฐบาลเพื่อขอความช่วยเหลือทางการเงินในรูปแบบของการเบิกจ่ายได้ และผู้ที่ไม่สามารถจ่ายค่ารักษาได้ก็จะได้รับความช่วยเหลือทางการเงินเต็มจำนวนจากรัฐบาล.^{1,2}

โครงการฉีดวัคซีนแห่งชาติเปิดตัวในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 และมุ่งเป้าไปที่บุคคลทุกคนบนแผ่นดินไทยอย่างเป็นทางการ ผู้ย้ายถิ่นทุกคน รวมถึงผู้ย้ายถิ่นที่มีสถานะไม่ปกติ สามารถเข้าถึงโครงการฉีดวัคซีนระดับชาติเพื่อต่อต้านโรคโควิด-19 ได้ฟรีบนพื้นฐานเดียวกันกับพลเมือง^{3,4}

ในบริบทของโควิด-19 ประเทศไทยให้การสนับสนุนทางการเงินและสิทธิประโยชน์ด้านประกันสังคมแก่ผู้ย้ายถิ่น โดยมีบางมาตรการที่เฉพาะพลเมืองเท่านั้นจะสามารถใช้ได้ เช่น จนถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2564 รัฐบาลให้การสนับสนุนทางการเงินผ่านโครงการ “เราชนะ” และ “คนละครึ่ง”^{5,6,7} โครงการเหล่านี้เข้าถึงได้ผ่านแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือและแพลตฟอร์มเว็บไซต์ที่ผู้คนสามารถลงทะเบียนเพื่อรับเงินบรรเทาทุกข์จำนวนหนึ่งจากรัฐบาล นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรียังอนุมัติแพ็คเกจทางการคลังมูลค่า 15 ล้านล้านบาท (450 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ) แต่ไม่มีหลักฐานว่ามาตรการเหล่านี้ขยายไปยังผู้ย้ายถิ่นอย่างใดก็ตาม แรงงานข้ามชาติที่เป็นสมาชิกกองทุนประกันสังคมมีสิทธิได้รับผลประโยชน์จากการสูญเสียรายได้เนื่องจากการตกงานหรือถูกพักงานอันเป็นผลมาจากการแพร่ระบาด⁸

รัฐบาลไทยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของผู้ย้ายถิ่นโดยเฉพาะในมาตรการนโยบายสำคัญในการตอบสนองต่อโรคโควิด-19 แม้จะดำเนินมาตรการบางอย่างโดยไม่มีการแบ่งแยก เช่น การสนับสนุนด้านอาหารและการรักษาพยาบาล ในพื้นที่ที่มีจำนวนผู้อพยพสูง เช่น จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดสมุทรสาคร

¹ รัฐบาลไทย สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ รัฐบาลดูแลประชาชน ผู้ป่วยโควิด-19 ทั้งหมดจะไม่ถูกเรียกเก็บเงิน, พ.ศ. 2564, <https://www.nhso.go.th/news/3069>.

² รัฐบาลไทย กระทรวงสาธารณสุข แนวปฏิบัติในการรับความช่วยเหลือทางการเงินในการรักษาผู้ป่วยโรคโควิด-19 สำหรับผู้ที่ไม่ประกันสังคม, พ.ศ. 2564, <https://dhes.moph.go.th/wp-content/uploads/2021/07/COVID-23072564.pdf>.

³ กระทรวงการต่างประเทศ Expatvac ขึ้นทะเบียนฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 เช็มแรก สำหรับชาวต่างชาติ, n.d., https://expatvac.consular.go.th/?fbclid=IwAR0iN0drXwNo4X0tjxi-JWD2AZ76n6E6_C0m0wHQX8gWENgCyYtjyfiFI.

⁴ กระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรค, Intervac, n.d., <https://thailandintervac.com>.

⁵ กรุงเทพธุรกิจ, “เราชนะ” กับ “คนละครึ่ง” ต่างกันอย่างไร?, 2021, <https://www.bangkokbiznews.com/news/919710>.

⁶ รัฐบาลไทย, กระทรวงการคลัง, “เราชนะ”, n.d., <https://rights.xn--b3ca2a26ch6f.com/>.

⁷ รัฐบาลไทย, กระทรวงการคลัง, “คนละครึ่ง”, n.d., <https://register.xn--42caj4e6bk1f5b1j.com/>.

⁸ คณะทำงานแรงงานข้ามชาติ รายงานสถานการณ์แรงงานข้ามชาติในประเทศไทยเกี่ยวกับการตอบสนองของโควิด-19, พ.ศ. 2563, <https://mwgthailand.org/en/press/1585236462>.

มาตรการเตรียมความพร้อมและการตอบสนอง ต่อความเสี่ยงของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (โควิด-19)

มีการวางมาตรการเพื่อให้แน่ใจว่าวีซ่าผู้อพยพจะไม่หมดอายุในช่วงวิกฤติโควิด-19 ในประเทศไทยโดยสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองระบุว่าช่วงระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ. 2563 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2565 ได้มีการอนุญาตให้ผู้อพยพขยายอายุวีซ่าที่มีอยู่ได้นอกจากนี้ ผู้ย้ายถิ่นบางประเภทยังได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทยเป็นกรณีพิเศษเนื่องจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 และสามารถยื่นขอวีซ่าโรคโควิด ซึ่งให้สิทธิ์ขยายเวลาได้สูงสุด 60 วัน^{9,10} ตัวอย่างเช่นแรงงานข้ามชาติภายใต้บันทึกความเข้าใจที่มีกำหนดเดินทางกลับประเทศต้นทางเมื่อสัญญาหมดอายุจะได้รับอนุญาตให้อยู่ต่อตามกฎหมายในประเทศต่อไปได้มาตรการเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อแรงงานข้ามชาติมากกว่า 1.5 ล้านคน ณ เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2565

ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2563 รัฐบาลไทยอนุญาตให้แรงงานข้ามชาติจากกัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม ซึ่งอยู่เกินกำหนดหรือเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมาย สามารถอยู่อาศัยและทำงานในประเทศไทยต่อไปได้อย่างถูกกฎหมายจนถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2566¹¹

กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุขให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโควิด-19 ในภาษาที่ผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่เข้าใจ (อังกฤษและไทย) รวมถึงข้อมูลอัปเดตของผู้ป่วยที่ได้รับการยืนยันและการคัดกรองผู้เดินทางที่ด่านทางเข้าออกเป็นประจำ ข้อมูลอัปเดตด้านกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง และข่าวประชาสัมพันธ์ ข้อมูลทั้งหมดเป็นภาษาอังกฤษและไทย ในขณะที่คำแนะนำและข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโควิด-19 ก็มีเป็นภาษาจีนเช่นกันและคำแนะนำสำหรับแรงงานข้ามชาติที่มีงานได้รับผลกระทบจากโควิด-19 มีให้ในภาษาพม่า เขมร และลาว¹²

เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ไวรัสโควิด-19 กระทรวงการต่างประเทศได้สั่งการให้สถานทูตและสถานกงสุลไทยดูแลการกลับมาอย่างปลอดภัยของพลเมืองที่ติดค้างในต่างประเทศ แต่ไม่มีมาตรการใดที่รับประกันการกลับคืนสู่สังคมอย่างยั่งยืน¹³

⁹ รัฐบาลไทย – สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ การอนุญาตให้คนต่างด้าวในประเทศไทยยื่นคำขอขยายเวลาได้ถึงวันที่ 31 ตุลาคม 2564, https://www.immigration.go.th/?avada_portfolio=%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B8%B8%E0%B8%8D%E0%B8%B2%E0%B8%95%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B8%84%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%94%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%A7-2.

¹⁰ รัฐบาลไทย – สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง บันทึกข้อตกลงการดำเนินการในช่วงการระบาดใหญ่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) และคำสั่งเพิ่มเติม, 2565, <https://www.dropbox.com/s/29h9wtnlqyhof0z/immigration-signed.jpg?dl=0>.

¹¹ กัมพูชา: รัฐบาลไทย อนุญาตให้แรงงานข้ามชาติจากกัมพูชา ลาว และเมียนมาร์อยู่เกินเวลาและทำงานจนถึงเดือนพฤศจิกายน เนื่องจากการแพร่ระบาดของโควิด-19, 2563, <https://www.business-humanrights.org/en/latest-news/cambodia-thai-govt-allows-migrant-workers-from-cambodia-laos-myanmar-to-overstay-and-work-till-november-due-to-covid-19-pandemic/>.

¹² กระทรวงสาธารณสุข – กรมควบคุมโรค: โรคไวรัส (โควิด-19), n.d., <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/eng/index.php>.

¹³ ไทยรัฐ, รัฐบาลนำคนไทยกลับบ้าน “เราจะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง”, 2563, <https://www.thairath.co.th/news/society/1850651>.

ประเทศไทย | พ.ศ. 2566

รายงานตัวชีวิต
การกำกับดูแล
การโยกย้ายถิ่นฐาน

ภาคผนวก

กระบวนการ MGI

1

การเริ่มต้น
กระบวนการ MGI

ขั้นตอนแรกของการกระบวนการคือการอธิบายแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง ว่า MGI หมายถึงอะไร เพื่อสร้างความเข้าใจในโครงการอย่างถ่องแท้และสร้างรับการยอมรับได้อย่างเต็มที่

2

การเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่สองของการกระบวนการคือการเริ่มต้นการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล โดยอิงจากตัวชี้วัดประมาณ 100 ตัวในหกมิติของ MIGOF จากนั้นร่างและเผยแพร่บทวิเคราะห์การจัดการการโยกย้ายถิ่นฐานกับภาครัฐ

3

การปรึกษาหารือระหว่างกระทรวง

ขั้นตอนที่สามของการกระบวนการคือการประชุมปรึกษาหารือระหว่างกระทรวงที่เกี่ยวข้องทั้งหมดและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ เพื่อหารือเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่ดีและประเด็นหลักที่สามารถพัฒนาได้เพิ่มเติมตามที่ระบุในร่างบทวิเคราะห์การจัดการการโยกย้ายถิ่นฐาน รวมถึงประเด็นความสำคัญในการดำเนินงานในอนาคต โดยการหารือดังกล่าวยังเป็นโอกาสสำหรับภาครัฐในการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ

4

การเผยแพร่รายงานบน
Global Migration Data
Portal

หลังจากที่รายงานการจัดการการโยกย้ายถิ่นฐานเสร็จสมบูรณ์และได้รับการตรวจสอบยืนยันโดยรัฐบาลแล้ว ผลการศึกษาก็จะถูกเผยแพร่บน Migration Data Portal และ IOM Publications Platform

หลังจากการประเมิน MGI

IOM ต้องการขอบคุณรัฐบาลประเทศไทยสำหรับการมีส่วนร่วมในกระบวนการนี้ โดย IOM หวังว่าผลลัพธ์การประเมินจะสามารถเสริมสร้างการจัดการการโยกย้ายถิ่นฐานของรัฐบาลได้ หลังจากการประเมิน MGI มีประเด็นเสนอแนะ ดังต่อไปนี้:

รายงาน MGI สามารถใช้สนับสนุนการดำเนินงานด้านนโยบายผ่านสนับสนุนของ IOM (หากมีความต้องการ)

การประเมินติดตามผลสามารถดำเนินการได้หลังจากสามปีเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า

ผลลัพธ์สามารถนำไปสู่กิจกรรมการสร้างศักยภาพซึ่งอาจเชื่อมโยงกับโครงการอื่น ๆ ของ IOM

รัฐบาลสามารถแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีและนวัตกรรมการแก้ปัญหา กับรัฐบาลอื่น ๆ ที่ได้ดำเนินกระบวนการ MGI ได้

แหล่งข้อมูล

สำคัญ*

* All hyperlinks were working at the time of writing this report.

อาเซียน

- 2541 กรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยข้อตกลงการยอมรับร่วมกัน สามารถดูได้ที่:
<http://agreement.asean.org/media/download/20140119122338.pdf>
- 2564 รายงานการศึกษาเรื่องการเคลื่อนย้ายสิทธิประกันสังคมระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน สามารถดูได้ที่:
<https://asean.org/wp-content/uploads/2021/10/EPUB-Study-Report-on-the-Portability-of-Social-Security-Rights-between-ASEAN-Member-States-Final-Sep2021.pdf>.

เขตการค้าเสรีอาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์

- 2559 กรอบอ้างอิงคุณวุฒิอาเซียน (AORF) ปี 2559 สามารถดูได้ที่:
<https://aanzfta.asean.org/media-releases/asean-qualifications-reference-framework-aqrf>.

รัฐบาลไทย

- n.d. นโยบายและการวางแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560-2564 สามารถดูได้ที่:
www.mot.go.th/file_upload/2560/environment_plan2560-2564.pdf.
- 2522 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 สามารถดูได้ที่:
http://web.krisdika.go.th/data/outsitedata/outsite21/file/Immigration_Act_B.E._2522.pdf.
- 2540 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าสตรีและเด็ก พ.ศ. 2540 สามารถดูได้ที่:
http://ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=70622.
- 2541 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 สามารถดูได้ที่:
www.ilo.org/dyn/natlex/docs/WEBTEXT/49727/65119/E98THA01.htm.
- 2542 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สามารถดูได้ที่:
http://thailaws.com/law/t_laws/tlaw0165a.pdf.
- 2546 ประกาศคณะกรรมการตรวจคนเข้าเมืองหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการพิจารณาอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ของคนต่างด้าว สามารถดูได้ที่:
www.immigration.go.th/wpcontent/uploads/2020/01/26122546_regulation_notice_en.pdf.
- 2546 พระราชบัญญัติส่งเสริมศักยภาพคนพิการ พ.ศ. 2550 สามารถดูได้ที่:
<http://law.m-society.go.th/law2016/uploads/lawfile/593114244ee36.pdf>.
- 2551ก พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 สามารถดูได้ที่:
www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/alien_th/6e847455b9559d6797ad60b52e3b822c.pdf.
- 2551ข พระราชบัญญัติต่อต้านการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 สามารถดูได้ที่:
[http://web.krisdika.go.th/data/outsitedata/outsite21/file/ANTI_HUMAN_TRAFFICKING_ACT,B.E._2551_\(2008\).pdf](http://web.krisdika.go.th/data/outsitedata/outsite21/file/ANTI_HUMAN_TRAFFICKING_ACT,B.E._2551_(2008).pdf).
- 2551ค พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551 สามารถดูได้ที่:
http://web.krisdika.go.th/data/document/ext810/810050_0001.pdf.
- 2558ก พระราชบัญญัติแรงงานทางทะเล พ.ศ. 2558 สามารถดูได้ที่:
www.labour.go.th/index.php/en/labour-laws/47752-translation-thai-maritime-labour-act-of-2015.
- 2558ข พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 สามารถดูได้ที่:
www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=100461&p_classification=15.
- 2560ก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. สามารถดูได้ที่:
www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF.
- 2560ข พระราชกำหนดว่าด้วยการบริหารจัดการการจ้างแรงงานต่างด้าว สามารถดูได้ที่:
www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=107728&p_count=4&p_classification=17.
- 2561 พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว สามารถดูได้ที่:
www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/legal_th/3ad8fb156a32cbb000e303125ced6af7.pdf.
- 2562ก พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2562 สามารถดูได้ที่:
www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/043/T_0021.PDF.
- 2562ข บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการกำหนดมาตรการและแนวทางทางเลือกในการกักขังเด็กในสถานกักกันคนเข้าเมือง สามารถดูได้ที่:
https://asylumaccess.org/wp-content/uploads/2021/04/Eng-Version_MoU_ATD_Final.pdf.
- 2562ค ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคนต่างด้าวที่ไม่สามารถเดินทางกลับประเทศต้นทางได้ พ.ศ. 2562 สามารถดูได้ที่:
www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/E/314/T_0001.PDF.

- 2563 การกำหนดอาชีพต้องห้ามสำหรับชาวต่างชาติ สามารถดูได้ที่:
www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/alien_th/e90980ef8b675e525737e753acc2726e.pdf.
- 2563 รายงานระดับประเทศของประเทศไทยว่าด้วยความพยายามต่อต้านการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2564 สามารถดูได้ที่:
www.thaianti-humantraffickingaction.org/Home/category/news-and-updates/.
- รัฐบาลไทยและรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
- 2545 บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยว่าด้วยความร่วมมือในการจ้างงานแรงงาน สามารถดูได้ที่:
www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/--asia/--robangkok/documents/genericdocument/wcms_160929.pdf.
- 2548 บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวว่าด้วยความร่วมมือในการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก สามารถดูได้ที่:
www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/--asia/--ro-bangkok/documents/genericdocument/wcms_160934.pdf.
- รัฐบาลไทยและรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา
- 2545 บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา ว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีเพื่อจัดการค้าเด็กและสตรี และการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ สามารถดูได้ที่:
www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/70625/91165/F1583258935/KHM70625.pdf.
- 2546 บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาว่าด้วยความร่วมมือในการจ้างงานแรงงาน สามารถดูได้ที่:
www.ilo.org/asia/info/WCMS_160844/lang--en/index.htm.
- รัฐบาลไทยและรัฐบาลเมียนมาร์
- 2546 บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งสหภาพเมียนมาร์ว่าด้วยความร่วมมือในการจ้างงานแรงงาน สามารถดูได้ที่:
www.ilo.org/asia/info/WCMS_160932/lang--en/index.htm.
- องค์การแรงงานระหว่างประเทศ
- n.d. เวทีอาเซียนว่าด้วยแรงงานข้ามชาติ สามารถดูได้ที่:
www.ilo.org/asia/WCMS_214213/lang--en/index.htm.
- องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน
- n.d.ก เอกสารนโยบาย: แนวทางแก้ไขเพื่อให้บรรลุการจัดหางานที่ยุติธรรมและมีจริยธรรม และการทำงานที่มีคุณค่าของแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยในช่วงการฟื้นฟูจากสถานการณ์โควิด-19 สามารถดูได้ที่:
<https://thailand.iom.int/sites/g/files/tmzbd1371/files/documents/policy-paper-solutions-to-achieve-fair-and-ethical-recruitment-and-decent-work-of-migrant-workers-in-thailand-during-covid-19-recovery.pdf>.
- n.d.ข ข้อตกลงสากลว่าด้วยการโยกย้ายถิ่นฐาน สามารถดูได้ที่:
<https://thailand.iom.int/global-compact-migration>.
- 2563 การศึกษารอบการกำกับดูแลการโอนเงินกลับประเทศและการเข้าถึงช่องทางการโอนเงินอย่างเป็นทางการของประเทศสมาชิกกระบวนการโคลัมโบ สามารถดูได้ที่:
<https://publications.iom.int/books/study-remittance-regulatory-frameworks-and-accessibility-regular-remittance-channels-colombo>.
- 2564 คู่มือทรัพยากรบุคคลเกี่ยวกับพันธกรณีของนายจ้างและความอ่อนไหวทางวัฒนธรรม สามารถดูได้ที่:
<https://publications.iom.int/books/human-resource-guidebook-employer-obligations-and-cultural-sensitivity>.
- 2565 การทบทวนการวินิจฉัยการคุ้มครองทางสังคมของประเทศไทย: การคุ้มครองทางสังคมสำหรับแรงงานข้ามชาติและครอบครัวในประเทศไทย สามารถดูได้ที่:
<https://publications.iom.int/books/thailand-social-protection-diagnostic-review-social-protection-migrant-workers-and-their>.

กระทรวงการต่างประเทศ ราชอาณาจักรไทย

- 2564 รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเน้นย้ำบทบาทของผู้อพยพในฐานะหุ้นส่วนที่สำคัญสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนในการประชุมเปิดการประชุมการทบทวนการดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐานที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบ และเป็นปกติ (GCM) ระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก สามารถดูได้ที่:
www.mfa.go.th/en/content/escapeng?cate=5d5bcb4e15e39c306000683e.

สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

- n.d. ยุทธศาสตร์และนโยบายสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สามารถดูได้ที่:
www.immigration.go.th/?page_id=1430.

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

- 2550 พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 สามารถดูได้ที่:
http://thailaws.com/law/t_laws/tlaw0397.pdf.
- 2558 แผนจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 สามารถดูได้ที่:
www.disaster.go.th/upload/download/file_attach/584115d64fcee.pdf.

กรมการจัดหางาน

- n.d. วารสารตลาดแรงงานไทย รายเดือน สามารถดูได้ที่:
www.doe.go.th/prd/lmia/knowledge/param/site/131/cat/20/sub/0/pull/category/view/cover-view.
- 2564 วารสารตลาดแรงงานไทย สามารถดูได้ที่:
www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/lmia_th/3972138628a8afbca1aa48f99a409545.pdf.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ

- 2553 เอกสารข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการสำรวจสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2553 ในประเทศไทย สามารถดูได้ที่:
www.nso.go.th/sites/2014en/Documents/popeng/2010/Factsheet/2010_Census_Factsheet_MASTER.pdf.
- 2554 สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2553 ในประเทศไทย สามารถดูได้ที่:
www.nso.go.th/sites/2014/Documents/pop/2553/Results_report2553.pdf.

สำนักงานสภาการศึกษาแห่งประเทศไทย

- 2560 โครงการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. พ.ศ. 2560-2579 (พ.ศ. 2560-2579) สามารถดูได้ที่:
<https://planipolis.iiep.unesco.org/en/2017/national-scheme-education-be-2560-2579-2017-2036-thai-6635>.
- 2561 รายงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยและบุตรของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย สามารถดูได้ที่:
<http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1633-file.pdf>.

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

- n.d. แผนปฏิบัติการการจัดการคนเข้าเมือง (พ.ศ. 2563-2565) สามารถดูได้ที่:
www.dropbox.com/s/o1sau59cavwuw3q/Action%20plan%20on%20migration%20management%20phrase%201%202020%20-%202022.pdf?dl=0.
- 2555 ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาการเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย สามารถดูได้ที่:
www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2018/10/rapee_nsc-doc.pdf.
- 2562 ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2561-2580 สามารถดูได้ที่:
<http://nscr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2019/10/National-Strategy-Eng-Final-25-OCT-2019.pdf>.
- 2563 นโยบายและแผนความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2563 (พ.ศ. 2562-2565) สามารถดูได้ที่:
www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2020/05/The-National-Security-Policy-and-Plan2019-%E2%80%93-2022.pdf.

สำนักงานวางแผนและงบประมาณแห่งประเทศไทย

- n.d. รายงานสถิติการกระทำผิดต่อพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 สามารถดูได้ที่:
<https://oppb.coj.go.th/th/content/category/articles/id/8/cid/2097>.

ข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ

- n.d. ประชาชนหลายพันคนได้รับสัญชาติในประเทศไทย สามารถดูได้ที่:
<https://www.unhcr.org/ibelong/thousands-of-stateless-people-given-nationality-in-thailand/>.

www.migrationdataportal.org/mgi

#migrationgovernance

 @IOM

 @UNmigration

 @UNmigration

 MGI@iom.int